Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 109 (16632) | 1984 оной майн 11, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтооно:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиие 1984 оной июниин 13-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1984 оной майн 10.

...АХА ДҮҮ ...УУДАЙ БҮЛЭ СОО

...түрэл республикымнай бухы ажалшад ...литическэ болон ажалай дэбжэлтын оршон бай... сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ байна. Ашата һайхан ...дэрнүүдэй хүндэлэлдэ үргэнөөр дэлгэрһэн со... ...өөнэй эршэ улам шангадажа, арадай ажахын ...ндэ шэнэ амжалтанууд түйлэгдэнэ. Энэл үедэ ...дэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 ...бэлэдхэл эхилжэ, баяр дээрэмнай үшөө ехэ ... Энэ үйлэ хэрэг хадаа манай республикын хүн ...рмашуулжа, зүрхэ сэдьхэлдэнь омогорхол тү...

...ойлгосотой юм. Юуб гэхэдэ, Россин гүрэндэ ...ой һайн дураараа нэгэдэн ороһониинь буряад ...дэ тон зүб зам байгаа ха юм. Манай арад зоч ...заягаа хэтын хэтэдэ холбожо, агуу ехэ ород ...та халуун хани барисаа тогтоогоод, хүгжэлтэ ...бата дардам харгыда гараһан намтартай.

Совет засагай жэлнүүдтэ республикынгаа эконо... соёлой байгуулалтада болоһон асари ехэ ...дые шэнжэлэн хаража үзэхэдэ, тэдэнэй түбхын ...ород арадай, манай ороной бусад арадуудай ...ной, үнэн зүрхэнэй туһаламжын ашаар түйлагдаһа... болоно.

...һаа Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураа... 325 жэл—дайшалхы тэмсэлэй, хани нүхэсэ... болоно. КПСС-эй обкомой баталан абаһан ...тор тус һайндэртэ бэлдэлгые КПСС-эй XXVI ...тиин ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин ...иин (1984 он) Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэ... ...дото дээрэнь бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүл... үнгэргэхэ гэһэн эрилтэ табигдана.

...орон дотор Коммунис партиин ленинскэ на... ...эн мэргэн политикын һалбаран мандажа бай... аха дүү совет арадуудай хоорондо үнэхөөрөө ..., халуун хани барисаан найдамтай бэхеэр ...ее батажанхай гээшэ. Энэ түүхэтэ баримтын ...ршэнь, Буряадай Автономито Совет Социалис ... топотомо дабшалта, үшөө жаргалта һайхан ...оно. Энээниие манай республикын мүндэлһөөр ...гасаада түйлаһан бата алхамууд тоб байса ... харуулна бшуу. Буряад орон үрдандаа хаанта ...гэгдэнги заха булангуудай нэгэн байгаа. Харин ...алис Буряад орон түгэс хүгжэнги промышлен...мон һалбаритай оньһожоруулагдамал хүдөө ...рүү соёлтой индустриально-аграрна республика ...еспубликын промышленностиин мүнөөнэй үрэ ...ошэхэдэ, жаран жэлэй саада тээхи тоо, баримта... жилбар даа. Продукциин хэмжээн 1,5 мянга ... ехэ болоо. Республикымнай тамгатай ...лнүүд 50 гаран гүрэндэ эльгээгдэдэг юм. Рес...ор капитальна барилгын хүдэлмэри жэлһээ ...нэ. Байгал-Амарай түмэр замай барилга хурдан ...рхилэгдэнэ. Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ ...скиноозерско ГРЭС, Холбоолжоной нүүрһэнэй ...алгада оруулагдаа. Түгнын нүүрһэнэй хэбтэшые ... ашаглаха хүдэлмэри бэлдэгдэжэ байна.

...хүдөө ажахыда үндэһэн хубилалтанууд ...нэй материальна бааза нилээд бэхижүүлэгдээ, ...нгай ба мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэ... ...дэ худалдалга эрид дээшэлүүлэгдээ. Хүдөөгэй ...С-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиид..., СССР-эй Эдээ хоолой программые бэелүүл...эршэмтэйгээр тэмсэнэ. 1923 онойхитой, республ...уулагдаһан үетэй сасуулхада, ороохо тарян ...хартаабха—13, овощ—6,4, мяхан—5-һаа үлүү, ...он—27, үндэгэн 37 дахин ехээр үйлэдбэрилэг...бэ.

...алис байгуулалтын үедэ дүршэл шадабари ехэтэй ...эришэн анги, арадай ажахын али бухы мэргэ...сиональна интеллигенци урган гараа. Тиихэдэ ...эрлые, эрдэм наукые, элүүрые хамгаалгые, ли... искусствые хүгжөөлгэдэ гайхамшагта амжалта...аба. Республикын хүн зоной соёл болбосорол, ...ал үндэһөөрөө хубилаа. Ажалшадай ажабайдал ...өөр һайжарна. Мүнөө Буряад ороноймнай ...рэ Ленинэй, Октябриин Революциин, Арадуу...рисаанай орденууд манай илалтануудые гэршэ...тэлантайгаар топоржо, шэнэ амжалтануудта ...гаг. Энэмнай гүн гүнзэгы удхатай, ульгэр мэтэ ...эли тодо гэршэ болоно. Ушар иимэһээ эгээл ... һайндэртөө бэлдэжэ байхадаа, буряад арад ...рөө омогорхохо ёһоороол омогорхоно, омо...рхэтэй.

...адай хүгжэлтын баясама үрэ дүнгүүд хадаа ...н мэргэн политикын, партиин хараалһан асари ...уудые бэелүүлхын түлөө ажалша коллективүү...й шанга хүдэлмэриин аша үрэ мүн. Зүгөөр, ...байбашье, саашадаа бүтээхэ юумэмнай бүришье ...харюусалгатай. Энэмнай партиин XXVI съездын, ...гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр, ...й урда тээ КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Ми... Соведэй «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он ... Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүү...ань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тодорхойлогдонхой.

...к программын бодото дээрээ бэелүү... Буряад ороноймнай экономико хү...ексно түхэлтэй боложо, өөрынгөө хүг...ою шатада гарахань дамжаггүй. Ушар иимэһээ ...лгонуудаа эрхимээр дүүргэхын тула ажалай эм... журам улам шангадхажа, аша үрэ, дэлисэ ...удэлхэ болонобди.

...КЭ НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКЫН АМЖАЛТА...ЯЛБАРИЛАН ОЙЛГУУЛХА ТАЛААР АГИТАЦИОН...РОПАГАНДИСТСКА ХҮДЭЛМЭРИ ШЭГЛҮҮЛХЭ, ...КА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН, СОВЕТ ПАТРИО...АНАЙ ОРОНОЙ АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСАА...ЙЮ ГУРИМУУДЫЕ БАРИМТАЛАН, АЖАЛШАДАЙ ...ЛЫЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА...», — гээд КПСС-эй ...ол соо онсологдоно. Тиимэһээ олониитын ...агдадаг партийно-политическэ хүдэлмэреэ бухы ...жуулан һайжаруулха, олониитын эдэбхи үүсхэл ...хээр толгойлон хүтэлбэрилхэ ёһотойбди. Тии... оной ба бухы табан жэлэйнгээ түсэбтэ дааба...римээр дүүргэхын түлөө ажалшадые эдэб...жүүлхэ, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэ...үүлхэ гээшэ гүн удхатай. Илангаяа мүрысөөнэй ...анар болон дэлисые үдэрһөө үдэртэ үргэдхэжэ, ...ойнгоо баярта һайндэрые ажалай шэнэ бэлэ...эа уялгатайбди. Иимэ холын хараатай ажал ...е бэелүүлхэдээ, бодомжотойгоор, үрэ ехэтэй...н бухэнэй хүсэл зориг бадаруулхаар үзэл сур...эриие эмхидхэхэ гээшэ нютагуудтахи партийна ...удай мүнөөдэрэй шухала зорилго мүн.

КПСС-эй ОБКОМДО

Республикын промышленностиин 1984 оной нэгэдэхи кварталай түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялганудай дүүргэлтын дүнгүүд КПСС-эй обкомдо харагдажа үзэгдөө. Тиихэдээ республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд болон партийна организацинууд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбүүдые: продукци худалдалгаар—100,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар—101,1 процент, эрхим шанарай продукци гаргалгаар 107,2 процент дүүргэһэн байна гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэбэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар партиин даабари дүүргэгдэээ. Түсэбһөө гадуур 4 миллион түхэригэй продукци худалдагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта олохон промышленна предприятинууд ехэ гээгдэлдэ ороно. Хэлсээтэ уялгын ёһоор захилшадые хангаха түсэб 97,1 процент дүүргэгдээ. Бухы промышленна предприятинуудай 6,4 процентнь продукци худалдаха түсэбөө, 22,3 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар партиин даабари дүүргэгдээгүй. Январь. февраль һарануудта продукци үйлэдбэрилгэдэ, түсэбөөр хараалагдаһанһаа 5,4 миллион түхэриг үлүү гаргашалагдаа гэхэ гү, али түсэбтэ даабариһаа 2,2 процентээр үлүү гаргаша хэгдэһэн байха юм.

Эдэ дутуу дунданууд гол түлэб үйлэдбэреэ зохисотой һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй, гүрэнэй журамай хиналтые һуларуулһан ба үйлэдбэриингөө нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглажа шадаагүй ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр гаргагдаһан байна. Эндэ илангаяа ехэ гээгдэлдэ «Забайкаллес», «Бурятстройматериалы», «Буржелезобетон», кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлнүүдэй, Главбурятстройн ба шэлэй заводой коллективүүд ороо.

«Забайкаллес» нэгэдэл жэлэй нэгэдэхи кварталда хэлсээтэ уялгаараа продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтые оройдоол 91,9 процентдэ хүргэһэн, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 7,6 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Нэгэдэлэй 10 предприяти хэлсээтэ уялгаараа продукци эльгээхэ түсэбөө, мүн продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха даабаряа дүүргээгүй, табан предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй.

Шэлэй заводой хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организаци коллектив дотороо ябуулагдадаг үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һуладхаһан байна. Тиигэжэ заводой коллектив гол дүнгүүдээрээ түсэбөө дүүргээгүй. Арадай ажахыда түсэбөөр хараалагдаһан 275 мянган дүрбэлжэн метр шэл үгөөгүй.

«Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгагүй ажал, түсэбэй дүүргэлтые хуурмагаар нэмэжэ бэшэхэ ябадал коллективые хайша хэрэгээр ажаллаха харгыда оруулһан байна. Тиигэжэ гүрэнэй түсэбүүд дүүргэгдээгүй.

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллективые һайнаар хүдэлгэхэ талаар Главбурятстрой хэрэгтэй хэмжээнүүдые абанагүй. Тиигэжэ тус нэгэдэл хэлсээтэ уялгаараа барилгын материалнуудые эльгээхэ түсэбөө саг үргэлжэ дүүргэнэгүй.

Улаан-Үдын кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлдэ гэр байра бариха ба коллективэй бүридэлые тогтонижуулха талаар зохисотой хэмжээнүүд абтанагүй. Тиигэжэ хүдэлмэришэдэй ажалһаа гараха ушар 50 процентдэ хүрэнхэй, үйлэдбэриин хүсэнүүд гүйсэд ашаглагданагүй. Нэгэдэхи кварталай түсэбые нэгэдэл дүүргээгүй. Продукци худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэ оройдоол 71 процентдэ хүргэгдэһэн, харин хэлсээтэ уялгаяа бэелүүлгыень харабал, бүри 53,1 процент болоһон байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 87 процент дүүргэгдээ. 779 тонно кондитерскэ зүйлнүүд дутуу гаргагдаа.

Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха талаар партиин даабари олонхи нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай социалис уялганууд соо хараалагдаагүй байха юм. КПСС-эй ЦК-гай энэ даабариие хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар хараалагдаһан хэмжээнүүдые олохон партийна организацинууд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд хангалтагүй муугаар бэелүүлнэ. Энэ талаар «Бурмясопром» нэгэдэл, нарин сэмбын комбинат, хилээмэнэй продуктнуудай управлени, республикын Эдеэ хоолой промышленностиин министерство, локомотив-вагон заһабарилгын ба авиационно заводууд илангаяа ехэ гээгдэлдэ ороһон байна.

Республикын Госплан, нэгэдэлнүүд болон предприятинууд үйлэдбэриин түсэбые табихадаа, тэдэнээ өөһэдынгөө эрхэ байдалда тааруулхагүй ябадал гаргана. Тэрээнһээ уламжалан, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат, «Бурятавторемонт» нэгэдэл үйлэдбэриингөө хэмжээе бага болгожорхиһон байна. Тиигэжэ республика дотор байгша оной нэгэдэхи кварталда гаргагдаһан продукциин ургалтын эршэ 97 процент, ажалай бүтээсын талаар—96,9 процент хүрэтэр доошолоо.

Гэхэтэй хамта республикын Министрнүүдэй Совет, Госплан, партиин горкомууд болон райкомууд эдэ дутагдалнуудые усадхаха, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар зохихо хэмжээнүүдые абанагүй.

Республикын промышленностиин продукци худалдаха ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбүүдээ дүүргээгүй байхадань, тэрэнэй бухы нөөсэ арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй, гүрэнэй түсэб болон партиин даабаринуудые дүүргэхэ талаар зарим министерствэнүүд, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ гээд КПСС-эй обкомой бюро онсолон тэмдэглэбэ.

1984 оной гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудые, мүн ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха гэһэн партиин даабариие заатагүй дүүргэхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхахаар республикын Министрнүүдэй Совет, Госплан, облсовпроф, министерствэнүүд, нэгэдэлнүүд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон горрайгүйсэдкомууд уялгалагдаа.

Нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай түсэбтэ даабаринуудаа саг болзор соонь гүйсэд дүүргэхэ талаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табихыень партиин горкомууд болон райкомуудые уялгалба.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор Л. Шопхоев. кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлэй генеральна директор А. Лазарев, Главбурятстройн начальник С. Антонов, шэлэй заводой директор А. Богданов гэгшэдтэ нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргээгүйн түлөө шангаар заагдаа. Тиихэдэ энэ гээгдэлээ хахад жэлэй дүүрэтэр гүйсэд усадхаха талаар бухы хэмжээнүүдые абахабди гэһэн тэдэнэй мэдүүлгэ анхаралда абтаба.

1984 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые дүүргээгүйн түлөө республикын эдеэ хоолой промышленностиин министр Н. Кузнецов, локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник В. Саржан, «Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор В. Мылзенов, хилээмэнэй продуктнуудай управлениин начальник В. Железняков гэгшэдтэ шанга һануулга хэгдэбэ.

Энэ тогтоолой дүүргэлтэ тухай тоосоо КПСС-эй обкомдо квартал бүхэндэ үгэжэ байхаар республикын Госплан, КПСС-эй горкомууд болон райкомууд уялгалагдаа.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 84

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Түнхэнэй дайдаар бүри апрель һарын барагдатар хүйтэн, заримдаа үбэлэйхидэл саһаар шэдэлжэ, һалхи шуургаар үлеэжэ байтараа, май һарын түрүүшын үдэрнүүдһээ гэнтэ дулааржа, хабарай тарилгын хүдэлмэри ябуулхада тон зохид хаһа ерэнхэй.

— Мүнөө жэлдэ газар орой гэдэжэ, тарилгынгаа хүдэлмэриие хожомдожо эхилээбди,— гэжэ Саянай совхозой Загтадай тракторно-тарян ажалай бригадын түрүү механизатор Ф. Е. Мартынов хөөрэнэ. — Иигэжэ оройтоһон дээрэһээ механизаторнууднай халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэжэ, богонихон сагай туршада тарилга хэхэ газараа бэлэн болгохо гэжэ оролдоно.

Тус бригадада ДТ-75 түхэлэй 4 трактор, К-701 түхэлэй хүсэтэ трактор газар хахалалгада табигдаа. Эдэ «булад хүлэгүүдые» трактористнууд П. В. Пежемский, И. П. Ермаков, Ю. В. Крюков, В. А. Пермяков болон Ф. Е. Мартынов гэгшэд жолоодоно. Һүүлшынхинь олон жэлэй туршада механизатораар хүдэлһэн, дүй дүршэл ехэтэй хүн юм. Тэрэ мүнөө жэлдэ Николай хүбүүнтэеэ хамта ажаллана, түрүүшынгээ жэл тракторай рульда һууһан хүбүүндээ дүй дүршэлөө дамжуулна.

Эндэхи механизаторнууд мүнөө паараа борнойлжо, культиваци хэжэ, минеральна үтэгжэлгэнүүдые оруулжа дүүргээд, майн 2-һоо гансашье совхоз дотороо бэшэ, мүн район дотороо эгээн түрүүлэн тарилгаяа эхилһэн байна. Механизаторнууд Г. И. Сороковиков болон Г. П. Пермяков гэгшэдэй халалсан хүдэлжэ байһан тарилгын агрегат полидоо хамагһаа урид гаража, түрүүшын хоёр үдэрэй туршада 50 гектар дээрэ хара таряа тарижа дүүргээ. Эдэ үдэрнүүдтэ 5 агрегат эндэ шэниисэ тарижа дүүргэжэ байнхай.

Тус бригадынхид хоёрдохи жэлээ хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэ. Ушар иимэһээ ажал хүдэлмэринь бүтээсэ ехэтэйгээр, һайн шанартайгаар хэгдэнэ. Нёдондо шэнэ гурим нэбтэрүүлһэнэй ашаар урда жэлэйхиһээ үлүү ехэ ороохо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые хуряаһан юм. Бригадын гэшүүд эсэсэй дүнгүүдээр салин хүлһэеэ абаха байһан тула бухы хүдэлмэреэ эхинһээнь эсэс хүрэтэр һайнаар хэхые оролдоно.

— Манай бригада мүнөө жэлдэ 239 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхөөр хэлсээ баталанхай, — гэжэ тус бригадын бригадир П. Н. Уланов хөөрэжэ байгаа һэн.—Энээн сооһоонь 134 мянган түхэригынь салин хүлһэ, үрэһэ хүрэнгэдэ, үтэгжүүлгэнүүдтэ, түлишэ-тоһодолгын материалнуудта, ашаглалгын гарзые харюулалгада. техническэ заһабарилгада болон бусад гаргашануудта хэрэглэгдэхэ юм. Манда 100 түхэригэй продукци үйлэдбэрилбэлнай, 12 түхэриг 10 мүнгэнэй салин хүлһэн түлэгдэхэ. Хэрбээ гектар бүриһөө хараалагдаһан 171 түхэригһөө үлүү продукци үйлэдбэрилөө һаамнай, салин хүлһэмнай нэмэхэ байна.

Загтадай механизаторнууд эдэ бүгэдые тооложо үзөөд, тракторнуудаа нэгэшье час байлгангүй хүдэлгэхэ гэжэ оролдоно. Хэрбээ ДТ-75 түхэлэй тракторые часай туршада хүдэлгэнгүй байлгабал, 6 түхэригөө, К-700 түхэлэй тракторые байлгабал, 16 түхэригөө алдахабди гэжэ тэдэнэр һайн ойлгоно.

Тиихэдэ бригадынгаа гэшүүдэй ажалда хабаадаһанай коэффициент нэмэжэ табихадаа, ажалай үндэр бүтээсэ, элдэб орёо ажал, хүдэлмэриин эрхим шанар, ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандалга, нүхэдтөө туһа хүргэлгэ, техникэдээ гамтайгаар хандалга, гэнэ усал һэргылгын дүрим сахилга хараада абана.

— Шэнэ гуримда ороһоор манай хүбүүд бэрхээр ажаллана, — гэжэ тус бригадын агроном А. Ж. Хамаганов хөөрэнэ. — Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо үлүү ургаса абахаар хараалнабди. Юундэб гэхэдэ, урда жэлэйхиһээ паар ехээр хахалагдаһан байна. Баян ургаса үгэдэг шэнэ сортнуудай үрэһэншье таригдана.

Загтадай полинууд дээрэ хабарай тарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ороод байна. Эндэхи механизаторнууд эгээл таарамжатай зохид саг болзорто тарилгаяа һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоно.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: механизатор Ф. Е. Мартынов; тарилгын агрегат ажалдаа.

Авторай фото.

ГҮЙСЭД БЭЛЭН УГТАБА

Энэ жэлэй хабарай тарилгые богони агротехническэ болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхыш түлөө Хурамхаанай районой Гааргын совхозой таряашад, механизаторнууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан байна. Тэдэнэр бии байгаа бухы техникэ, машинаяа Майн 1-нэй урда тээ заһабарилжа дүүргээ һэн. Тусхайлбал, энэ харюусалгатай хаһада 113 плуг, 68 сеялкэ, 45 культиватор, борнойнууд, катогууд, 46 трактор, тэрэ тоодо хүсэ ехэтэй К-700 түхэлэй 6 трактор хүдэлгэгдэхэ юм.

Тус ажахы хүрьһэ элдүүрилдэг, таряа таридаг техникээ бүри намар байхада заһабарилжа эхилдэг гуримтай. Энэ шухала хүдэлмэридэ эгээл дүршэлтэй механизаторнуудые табижа, заһабарилгаяа һайн шанартайгаар хэдэг юм.

Тиихэдэ эндэ мүнөө хартаабха, силосэй ургамалнуудые хуряадаг, орооһоной комбайнуудые, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ техникэ бэлэн болгогдожо байна.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үнгэрһэн үбэл механизаторнуудые бэлдэхэ, тэдэнэрэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулаа. Районой СПТУ-гай эмхидхэһэн һуралсалда ажахын 5 хүбүүд К-700 түхэлэй трактор жолоодохо мэргэжэл шудалжа гараа. Нютагтаа нээгдэһэн курсада 13 хүн һуралсажа, трактористын үнэмшэлгэтэй болоо. Иигэжэ гааргынхид энэ жэлэй хабарай тарилгада кадрнуудаар гүйсэд хангагдаһан байна.

Тэдэнэр үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргөө. Харюусалгатай хаһын үедэ хэрэглэхэ тоһо, түлишэеэ саг соонь нөөсэлһэн юм. Мүн лэ полевой станууд саг соогоо бэлэдхэгдээ һэн.

Байгша ондо совхозой механизаторнууд 5 мянган гектар газарта тарилга хэхэ юм. Тэрэнэй 2500 гектарые ороoһото ургамалнууд эзэлхэ байна. Иигэжэ тэдэнэр энэ жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряахаар хараална.

Тракторно-тарян ажалай бригаданууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, баян ургасын үндэһэ һуури табижа байна. Эдэнэр зорилгондоо заатагүй хүрэжэ шадаха. Юуб гэхэдэ, тус совхозой таряашад газар, таряалан эрхилхэ талаар орон дотороо, республика соогоо хэрэглэдэг түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлдэг болонхой. Ушар иимэһээ таряашадай үрэ дүнгүүдынь жэл бүри дээшэлнэ.

Һаяхан райондо эмхидхэгдэһэн тусхай комисси эндэ бэлэн болгогдоһон техникэ, машинуудые шалгахадаа, һайн сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын механизаторнууд тарилгын урда тээхи хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа захалаанхай. Иигээд мүнөө тэдэнэр тарилгаяа эмхитэйгээр эхилбэ.

Манай корр.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ГАБШАГАЙГААР

Манай ажахын механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ хабарай тарилгын хүдэлмэриие эршэтэйгээр ябуулжа эхилэнхэй. Мүнөө энэ харюусалгатай хаһада колхозоймнай тракторно-тарян ажалай 3 бригада хабаадуулагдажа байна. Эдэнэр байгша ондо бүхыдөө 7100 гектарта ороoһото болон тэжээлэй ургамалнуудые тариха түсэбтэй. 5095 гектарынь ороoһото ургамалнууд эзэлхэ юм.

Энэ жэлэй хабар ехэл хүйтэн байжа, энэ шухала хүдэлмэреэ бага-сага хойшолуулаабди. Хэды иимэ бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, ажахымнай таряашад хабарайнгаа тарилгые богони болзорто һайн шанартайгаар үнгэргэхые оролдоно. Тэдэнэр харюусалгатай хаһаяа ажалай 22 үдэрэй туршада түгэсхэхөөр зориглжонхой.

Үнгэрһэн гурбан үдэрэй туршада манай механизаторнууд дүн хамта 200 гаран гектарта эртын ороoһото ургамалнуудые тарьа, 1600 гектар талмай дээрэ культиваци хээ, 150 гектар паар хахалаа. Энэ шухала хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байнхай.

Механизаторнуудай, таряашадай һайнаар ажаллаха, амарха эрхэ байдал байгуулагданхай. Эдэнэрэй дунда социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэһэн байна. Дүнгүүдынь саг соогоо согсологдожо, олоной үзэмжэдэ табигдаха юм.

Ажахымнай тракторно-тарян ажалай бригаданууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, ерэхэ баян ургасын үндэһэ һуури табижа байна.

Н. ЦЫРЕНДАШИЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

БААТАРШАЛГАНЬ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ

Социалис Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө, Европые фашизмһаа сүлөөлхын түлөө ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй дурасхаалай Илалтын һайндэр, совет сэрэгшын баатаршалгые алдаршуулан, манай арад зон толгойгоо гунхуулдаг юм.

Майн 9. Москва. Кремлиин ханын дэргэдэхи Танигдаагүй солдадай хүүр тээшэ хүнүүд һубарилдана. Москвагай гарнизоной сэрэгүүдэй колоннонууд жагсанхай. Залуу солдадуудай — дайнай баатарнуудай ашанарай нюур шарай томоотойнууд. Тэдэнэй хүн бүхэниинь үбгэ эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы ёһо заншалые нангинаар сахидаг, сэрэгэй албанай эстафетые нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябадаг юм. Фашис булимтарагшадта эсэргүү байлдаануудта алдар сууда гараһан частьнуудай дайшалхы тугууд жагсаалшад дээгүүр намилзана.

Совет сэрэгшэдэй гэрэлтэ дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тула КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов, СССР-эй оборонын министрэй орлогшонор, элитэ мэдээжэ сэрэгэй бусад начальнигууд Танигдаагүй солдадай хүүртэ ерээ.

Гашуудалай аялга дуунай абяан доро хүүртэ венок табигдана. «Танигдаагүй солдадта—Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдһээ. 1984 оной Майн 9» гэһэн үгэнүүд веногой улаан лентэ дээрэ бэшээтэй.

Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнын аялга һүрөөтэйгөөр зэдэлнэ. Москвагай гарнизоной подразделенинүүд Танигдаагүй солдадай хүүрэй урдуур жэгдэ алхамаар үнгэржэ, ами наһаа алдагшадые сэрэгэй ёһоор хүндэлнэ.

* * *

Илалтын һайндэртэ КПСС-эй МГК-гай болон Моссоведэй гүйсэдкомой, КПСС-эй МГК-гай ба Мособлсоведэй гүйсэдкомой үмэнэһөө Танигдаагүй солдадай хүүртэ веногууд табигдаһан байна.

«Баатар-хото» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргын Москвада олгогдоһоной хүндэлэлдэ бодхоогдоһон хүшөөдэ энэ үдэр сэсэгүүд табигдаа.

Веногууд ба сэсэгүүдые табилгын ёһололдо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ҺАЙН ХАНГАЛГА ХЭРЭГТЭЙ

КПСС-эй XXVI съездын болон партиин ЦК-гай майн (1982 он), декабриин (1983 он), февралиин, апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, ороной Эдеэ хоолой программые дүүргэлгэдэ ехэ удха шанартай юм.

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком, колхозууд болон совхозуудай партийна организацинууд Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ онсо анхаралаа хандуулжа байнхай.

Жэлһээ жэлдэ тараан болон мал ажалай үйлэдбэриин продукциин хэмжээн ехэ болоно. Малай ашаг шэмэ, газар тараалангай ургаса дээшэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ район ороохо тараанай, хартаабхын, овощой яһала һайн ургаса абаа. Тиигэжэ ороохо тараа, һү, мяха, ноохо болон хартаабха гүрэндэ худалдаха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна.

Мүнөө жэлэй хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ партиин райкомой, партийна организацинуудай зүгһөө ехэ анхарал хандуулагдана. Һайн агротехническэ болзор соо хабарай тарилгые үнгэргэхын тула эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэриие һайнаар ябуулха тон шухала.

Иимэ эрилтые хараадаа абан, партиин райком РАПО-той хамта «Эрдэм» совхоздо тараан ажалай бригадануудай бригадирнарай, механизаторнуудай, агрономуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө үнгэргөө һэн. Тэндэ тараан ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй урда тодо зорилгонууд табигдаһан, районно социалис мүрысөөнэй дүримүүдтэй тэдэ танилсаһан байна. Хамтын подрядта орохо онол арганууд зүбшэгдөө. Эмхи гуримтайгаар, эрхим шанартайгаар хабарай тарилгын хүдэлмэриие үнгэргэхэ талаар энэ зүблөөн дээрэ районой бүхы механизаторнуудта, мэргэжэлтэдтэ хандаһан Хандалга бэшэг абтаа. Мүн лэ районой бүхы ажахынуудта механизаторнуудтай зүблөөнүүд үнгэргэгдэжэ, тарилгын асуудалнууд, социалис мүрысөөнэй дүримүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм.

Һайн шанартайгаар, түргэн болзор соо хабарай тарилгын хүдэлмэриие үнгэргэхын тула тараан ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ ажаһуудалай талаар зохисотой эрхэ байдал хангаха, халуун эдеэ хоол бэлдэхэ хэрэгтэй болоно. Мүн ниитэ-политическэ хүдэлмэри тэдэнэй дунда шадамараар ябуулха шухала.

Тиимэһээ партиин райкомой бюрогой заседани дээрэ хабарай тарилгын үедэ үнгэргэгдэхэ эмхидхэлэй-политическэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб баталагдаа. КПСС-эй райком соёлой, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай талаар хангалгын хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулхыень колхозууд, совхозуудай парткомуудые болон сельсоведүүдые уялгалаа. Тракторна звено, бригада бүхэндэ агитаторнууд, политинформаторнууд баталагдаа, тэдэндэ хэрэгтэй мэдээсэлэй материалнууд бэлдэгдэжэ үгтөө.

Хабарай тарилгые ажахынууднай яһала һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилбэ. Полевой станууд, вагонууд сэбэрлэгдээ, лозунг, плакадууд үлгэгдэнхэй, социалис мүрысөөнэй экранууд бэлэн болонхой. Полевой стануудта агитаторнууд, политинформаторнууд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

«Искра», «Коммунизм», «Родина» колхозууд, «Эрдэм», «Забайкалец» болон бусад совхозууд һайн бэлэдхэлтэйгээр хабарай тарилгын хүдэлмэриие эхилээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээнь, «Эрдэм» совхоздо ниитэ-политическэ хүдэлмэри һонирхолтойгоор ябуулагдана, үдэр бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдана, «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһанууд», «Мүнөөдэр хэн түрүүлнэб» гэжэ саг соогоо харуулагдана. Бригадануудай хоорондохи мүрысөөнэй дүн долоон хоног бүхэндэ гаргагдаха, мүн механизаторнуудай урда агитбригада концерт табиха, кинофильмнүүд харуулагдаха, лекци уншагдаха байна. Мүн полевой стануудта түрүүшын хэрэгсэлэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд худалдагдаха юм.

Мүнөө үедэ партийна организацинуудай хараалһан хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байнхай. Энэ талаар «Искра», «Коммунизм» колхозуудта механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулагдана.

Жэшээнь, «Искра» колхоздо тараан ажалай бригадануудта коммунистнууд В. И. Коршунов, П. Я. Антонов, Г. К. Тихонов гэгшэд агитаторнуудаар баталагдаа. Колхозой партбюрогой секретарь И. С. Миронов тэдээнтэй тусхай семинар үнгэргэжэ, туһатай зүбшэл заабари үгэһэн байха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые районой ажалшадта ойлгуулха талаар хөөрэлдөөнүүдые агитаторнууд үнгэргэнэ. Долоон хоногой четверг бүхэндэ механизаторнуудые комплекснор хангалга бэелүүлэгдэнэ. Социалис мүрысөөндэ илагшадта Ажалай Алдар солын туг үргэгдэнэ, дамжуулгын вымпелнууд, мүнгэн шангууд барюулагдана.

Ниитэ-политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ «Знание» бүлгэмэй эхин организациин лекторнууд, тус ажахын ахамад мэргэжэлтэд, колхозой партбюрогой, правлениин гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Мүн «Коммунизм» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа, хабарайнгаа тарилгада гүйсэд бэлэдхэлтэй ороо. Эндэ газараа элдүүрилхэ, тарилга хэхэ бүхы техникэнь саг соогоо заһабарилагдажа, үрэһэ хүрэнгэнь бэлдэгдэжэ, түлишэ-тоһодолгын материалнууд эртээнһээ нөөсэлэгдэһэн байгаа.

Полинууд дээрэнь минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Саг соогоо борнойлго хэгдээ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд 8—9 хоногой туршада эртын ороохото тараагаа тарижа дүүргэхээр шиидэнхэй. Харин бүхы тарилгынгаа хүдэлмэриие 23 үдэрэй туршада дүүргэхээр хараалаа.

Иимээр хүдэлхэ бүхы арга боломжонууд бэшэшье ажахынуудта бии. Социалис мүрысөөнэй тодо дүримүүд баталагдан абтанхай. Тэрэнэй дүнгүүд саг болзор соогоо гаргагдана. Тракторно-тараан ажалай бригадануудта лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ түсэб баталагданхай. Районно соёлой байшангай агитбригада механизаторнуудые хангахын тула тусхай график табинхай.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынууд хабарайнгаа тарилгада гүйсэд һайн бэлэдхэл хэжэ шадаагүй. Суулгын, Сутайн совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгада техникээ муугаар бэлдээ. «Путь Ленина» колхозой партийна организациин секретарь А. А. Лебедев, «Одон» совхозой парткомой секретарь Г. Ж. Шалбаев энэ үедэ ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ харюусалга багаар хандаа. Хүсөөтын болон Шаралдайн сельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр Б. Б. Базаргармаев болон В. И. Чеканов гэгшэд худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангалгада дүүрэн анхарал хандуулаагүй. Мүн лэ һонирхолтой концерт-наада табижа, тараан ажалай хүдэлмэрилэгшэдые сүлөө сагтань амаруулха хэрэгтэ райгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша Г. С. Доржиева, Суулгын, Шаралдайн соёлой байшангуудай хүдэлмэрилэгшэд хангалтагүйгөөр хандаһан байна. Эдэ дутуу дундануудаа усадхаха талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абахаар уялгалагдаа.

Хабарай тарилгын халуун хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Энэ ажал хүдэлмэриие агротехническэ таарамжатай болзор соонь габшагайгаар дүүргэбэл, мүнөө жэлэй ургасын дүн дулдыдаха болоно гэжэ бүхы механизаторнууд һайн ойлгоно.

«Ленинский путь» гэжэ районно газетэ, нютагай радиодамжуулгын редакци тарилгын ажал хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулна. Газетэдэ «Халуун хаһа» гэһэн тусхай хуудаһан гаргагдаа. Газетын хуудаһануудта социалис мүрысөөнэй экран толилогдоно, түрүүшүүл тухай зураглал болон статьянууд гарана.

Хабарай тарилгын хаһые хараалагдаһан саг болзор соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин, соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангалгын эша туһатай байхань лабтай.

Н. ХАБАЛОВ,
КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭР…

Партийна организацинуудай эдэбхитэйгээр ябуулжа байһан үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэри совет хүнэй хараа бодолой хүгжэлтэдэ улам бүри ехэ нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Энэ талаар манай республикын бүхы районуудта, Улаан-Үдэ городто һара бүхэндэ үнгэргэгдэдэг ниитэ полит-үдэрнүүд ехэ удха шанартай.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдэ городой партийна организацинуудта ниитэ полит-үдэрнүүд эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг боложо байнхай. Энэ хүдэлмэриие КПСС-эй Улаан-Үдын горком болон городой райкомууд, эхин партийна организацинууд нилээд удаан саг соо һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэнэ ха юм.

Тиимэһээ ажалша коллективүүдтэ партийна, совет, профсоюзай болон комсомолой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй болон предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ошожо, политическэ хөөрэлдөөнүүдые, элидхэлнүүдые хэдэг болоһон ушар олондо һайшаан дэмжэгдэнэ. Мүн иимэ уулзалгануудай үедэ завод болон фабрикануудай, бэшэшье предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдтөө ехэ туһатай зүйлнүүдые ойлгожо абана. Нэн түрүүн тэдэнэр хүтэлбэрилгын ленинскэ ёһо заншалые, онол аргые үшөө дахин элирүүлжэ, бодото дээрэ бүри һайнаар хэрэглэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Манай гүрэнэй дотоодын болон гадаадын үйлэ хэрэгүүдэй, эрдэм, техникын хүгжэлтын, түрүү онол аргануудай, республикын, районой болон өөһэдынгөө предприятиин ажабайдалай талаар ниитэ полит-үдэртэ ажалшад олон юумэ ойлгожо абана. Тиимэһээ ниитэ полит-үдэрнүүдэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд олониитын һанал бодолой бүрилдэхэ хэрэгтэ, ажал дээрэ ушардаг дутуу дундануудаа усадхахадань, ажалшадта ехэ туһатай гээшэ.

Апрель һарада В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулагдажа, «Ленинэй һургаалаар ажаһууха, ажаллаха, тэмсэхэ» гэһэн темээр ниитэ полит-үдэр Улаан-Үдын бүхы районуудта үнгэргэгдөө. Энэ үдэр городой 246 промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта элидхэлшэд ошожо, хөөрэлдөөнүүдые, уулзалгануудые хээ. Тэрэ тоодо, КПСС-эй горкомой, райкомуудай 9 секретарьнар, партийна, совет органуудай 36 хүдэлмэрилэгшэд, предприятинуудай 201 хүтэлбэрилэгшэ, ахалагша мэргэжэлтэд ба бусад болоно. Энэ үдэр 21,6 мянган ажалшад уулзалгануудта хабаадажа, лекци болон элидхэлнүүдые шагнаба.

Илангаяа Улаан-Үдэ городой томо-томо предприятинуудта хүтэлбэрилэгшэд, элидхэлшэд олоороо гараа. Жэшээлхэдэ, ЛВРЗ-дэ—27, мяханай комбинадта—11, нарин сэмбын комбинадта 9 элидхэлшэд һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна. Тэдэнэй тоодо, ЛВРЗ дээрэ КПСС-эй обкомой эрдэмэй болон дээдэ һургуулинуудай таһагые даагша Л. Я. Похосоев, заводой ахамад инженер Н. Л. Остапенко, заводой парткомой секретариин орлогшо А. Г. Лубсанов, нарин сэмбын комбинадта—партиин пропаганда ба а… һагые даагша П. … парткомой секрет… Могоева, мяханай … «Бурмясопром» … мад инженер Н. … генеральна директ… шо А. М. Жуков … дай элидхэлнүүд … холтой байгаа гэжэ … тэй.

Тиихэдэ Улаан-Ү… бүтээлгын заводто… рээ 6 элидхэлшэд… болоо. Жэшээнь, … директор А. В. Ю… мэришэдтөө пред… мүнөөнэй байдал … рэнгыгээр хөөрэжэ… ша ондо судна бү… вод тогтоогдоһон… жэлэйнгээ ойе тэ…

Энэ заводой зар… тэ һэльбэн шэнэ… дэлмэри хэгдэнэ, … жуугаар хүдэлмэр… һэдын хүсөөр хэ… ябуулагдана. Жэшэ… дойнгоо талмайнуу… додые, сэсэгүүды… ха гэхэ мэтэ болоно… Юхлин хүдэлмэри… гуулаа.

Апрель һарада … үдэр Улаан-Үдэ го… приятинуудта, эм… нуудта һайнаар үнг… шадай ехэ анхара…

Удаадахи ниитэ … «КПСС-эй ЦК-гай … (1984 он) Пленумэй … ринүүдые бэелү… зорилго» гэһэн те… гэгдэхөөр хараал…

А. Ш…
КПСС-эй …

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Техническэ хиналтын таһагай шалгагшад (зураг дээрэ зүүн гарһаа) Л. Кашпирина, А. Паршукова, Н. Каймонова гэгшэдэй шадабариһаа продукциин шанар дулдыдадаг.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОД…

Нютагай мэдэлэй предприятинуудай хоорондо… нэгэдэхи кварталай социалис мүрысөөнэй д… солжо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй С… профсоюзуудай областной совет иимэ … түрүү һуурида гараһанда тоолобо:

Ивалгын леспромхозой коллективые нэгэдэхи… һэндэ тоололжо, Буряадай АССР-эй Министрнүү… ба профсоюзуудай областной соведэй дамжу… туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха. Ту… продукци худалдаха түсэбөө 104,9 процент, … түсэбөө 101, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ т… процент, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 100 про… һэн байна.

Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта **Хяагтын … пунктын, Дээдэ-Үдын леспромхозой** коллекти… тусхай үнэмшэлгэ мүнгэн шангуудтайгаар абаа…

Дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шант… **оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын** колл… бэ. Тус коллектив модоной үрэһэ суглуулха … процент, хэлсээтэ уялгаараа продукци эльгээ… долдаха түсэбөө 100 процент, ажалай бүтээ… түсэбөө 105 процент, сэбэр олзо оруулха түсэ… цент дүүргэһэн байна.

Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта **Түнхэнэй, мехлесхозуудай** коллективүүд гараба.

Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай коллек… һуурида гараһанда тоологдожо, тусхай үнэмшэ… мүнгэн шантайгаар абаха болобо. Тус коллек… худалдаха, түсэбөө 101,4, ажалай бүтээсэ дээшэ… 103,3, балансова сэбэр олзо оруулха түсэбө… бэелүүлжэ хэлсээтэ уялгаяа сүм дүүргэһэн бай…

Тиихэдэ **Баргажанай районой эдеэ хоолой… Захааминай пивын заводой** коллективүүд хоё… нуудта гараа.

Мүн **Сэлэнгынскын 8-дахи, Захааминай 7-дахи…** заводууд гурбадахи һуурида гараһан байна.

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүү… коллектив нэгэдэхи һуурида гараһанда тоолог… үнэмшэлгэ нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаба… тив продукци худалдаха түсэбөө 104,9 проц… бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 100,5 процент … сэбтэ гаргашаяа 155 процент хүрэтэр хорооһо…

«Бурятрадиобыттехника» нэгэдэлэй колле… жуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаа… коллектив хангалгын хүдэлмэриин түсэбые 1… бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 106,3 процент дүүр…

«Бурятводоканал» нэгэдэлэй коллективтэ үнэ… дэхи һуури мүнгэн шантайгаар үгтэбэ. Тус колле… хангалгын түсэбые 109,3 процент, хэрэглэгдэһэн у… ха түсэб 102,4 процент, сэбэр олзо оруулха… процент дүүргэжэ, уһанай кубометр бүхэнэй… мүнгөөр хямдаруулһан байна.

Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта **«Бурятко… «Бурятремстрой»** нэгэдэлнүүдэй коллективүүд га…

Улаан-Үдын горпромторгын ажахын тоосо… **магазинай** коллектив худалдаа наймаанай эрье… 104,3 процент дүүргэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэ… бөө 104,9, сэбэр олзо оруулха түсэбөө 100,3 … лүүлэн, нэгэдэхи һуурида гараһанда тоологдожо… гын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар аба…

Хоёрдохи мүнгэн шан үнэмшэлгэнүүдтэйгээр **нэгэдэхи пищеторгын 111-дэхи ажахын тоосо… «Юбилейный» универмагай** коллективүүдтэ үгтэ…

«Рособувьторг» гэжэ **оптово баазын** колле… жуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар… Тус коллектив оптово худалдаа наймаанай түсэ… цент дүүргэжэ, нёдондо жэлэй энэ дүнгые те… дээшэлүүлһэн байна.

Дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн ша… **ловонуудай хоёрдохи трестын 11-дэхи** столо… тивтэ үгтэбэ. Тус коллектив розничнэ худалда… түсэбые 100,3 процент, эдеэ хоол өөһэдөө бэл… 103,8 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ … сэбэр олзо оруулха түсэб 252,9 процент дүүр…

Тиихэдэ **столовонуудай нэгэдэхи трестын** 9-дэ… коллективтэ хоёрдохи мүнгэн шан үнэмшэлгэтэй…

Гусиноозерскын типографиин коллективтэ … Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар үгтэбэ, … тив нормативнэ сэбэр продукциин түсэб 10… ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 101,9 про… олзо оруулха түсэбөө 102 процент дүүргэһэн б…

Хурамхаанай типографиин коллективтэ хоёрд… шан үнэмшэлгэтэйгөөр үгтэбэ.

Мүн тиихэдэ **Вабушкинай, Бэшүүрэй, Хори…** **нуудай** хангалтатай һайн ажал тэмдэглэгдээ.

Бэшүүрэй райпотребсоюзай коллективтэ … Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар үгтэбэ, … тив худалдаа наймаанай эрьесын түсэбые 105… промышленна продукци худалдаха түсэб 110… сэбэр олзо оруулха түсэб 106,8 процент дүүрг…

Улаан-Үдын һүнэй комбинадай коллективтэ … Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар үгтөө, Ту… продукци худалдаха түсэбөө 101,6 процент, ажал… дээшэлүүлхэ түсэб 100,4 процент, сэбэр олзо ор… 4,6 дахин үлүүлэн дүүргэһэн байна.

ХАНДАЛГАДА ХАРЮУ БОЛГОН

Малай үбэлжэлгын һүүлшын хаһа ерэбэ. Малшад энэ үеые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, абаһан түл түрэсөөе гээлтэ хоролтодо оруулангүй, харууһалжа байһан малайнгаа ашаг шэмыень улам арьбадхаха зорилго урдаа табинхай.

Түнхэнэй совхозой һаалишад, малшадай эршэтэ ажалтайнь танилсагдаба. Энэ совхозой хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, урдаа табиһан зорилгонуудаа сагһаа урид дүүргэхэ эрмэлзэлтэй. Энэ совхозой түрүү һаалишад «түхэреэн столдо» сугларжа, ажалайнгаа ямараар ябажа байһан тухайдань зүбшэбэд.

Совхозой дирекци, партком зоотехник, ветеринарна мэргэжэлтэд энэ уулзалгые юрэ үнгэргөө бэшэ, харин һаалишадтаяа зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудынь олон боложо, бүгэдөөрэн тэдэниие хаража үзэхэ гэжэ шиидэһэн байна. «Түхэреэн столдо» совхозой 16 түрүү һаалишад уригдаа. Энэ хөөрэлдөөндэ Түнхэнэй РАПО-гой түрүүлэгшэ Н. Б. Манзанов хабаадалсаа.

Уулзалга дээрэ совхозой директор Владимир Жамсаранович Сыренов КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд дээрэ, совхозойнгоо хүдэлмэришэдэй нэгэдэхи кварталда туйлаһан амжалтанууд дээрэ тогтожо хөөрэбэ.

Түнхэнэй совхозойхид һү, мяха гүрэндэ тушаалгаар нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые холо үлүүлэн дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 845 центнер һү гүрэндэ тушаагаа гэхэ гү, али даабаряа 138 процент, мяха 670 центнер тушаажа, түсэбөө 120 процент дүүргэбэ. Тушаагдаһан һүнэйнь 88 процент нэгэдэхи сортоор абтаа.

Март һарада Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ республикын түрүү һаалишадай зүблөөн болоо һэн. Тэндэ 1983 оной хүдэлмэриин дүнгөөр район бүхэнэй түрүү һаалишад сугларжа, республикын һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хандалга абаа бэлэй.

Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һү һаахабди гэһэн һаалишадай тэрэ Хандалга мүнөө үедэ хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэжэ, социалис мүрысөөн улам бүри эршэдэжэ байнхай.

Хандалгада харюу болгон, Түнхэнэй совхозой түрүү һаалишад Н. Доржиева, Л. Голышева, Е. Убушеева, В. Сушкеева, Д. Убушеева гэгшэд үнеэн бүриһөө 3000-һаа 3150 килограмм хүрэтэр һү һаахаар мэдүүлэнхэй. Тиихэдэ В. Аюшеев, Г. Ангархаева гэгшэд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2900 килограммһаа доошо бэшэ һү жэлэй туршада һаахабди гэжэ найдуулаа.

Мүнөө үедэ совхоздо малдань хүрэхэ үбһэ тэжээл бии. Үнеэдтэ үгтэдэг рациондонь үбһэн, силос, сенаж, витаминтай гурил, һолоомон оролсоно.

—Малай тэжээлэй рационые наринаар сахижа, тугал, бурүүнүүдаа гарзада оруулангүй, һү һаалиия улам дээшэлүүлэн, Түнхэнэй совхоз 200 мянганһаа дээшэ түхэриг сэбэр олзо гансахан һүнһөө абаха аргатай, — гэжэ Түнхэнэй РАПО-гой түрүүлэгшэ Н. Б. Манзаев хөөрэнэ.

Б. ЦЫДЫПОВ.

СЕССИИН МАТЕРИАЛНУУД ХЭБЛЭГДЭБЭ

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин материалнууд амяараа брошюра болгогдожо гаргагдаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаһан тухай документнүүд тэрээндэ оруулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй саашанхи ажал ябуулга тухай нүхэр Н. А. Тихоновэй хэһэн мэдүүлгэ, мүн тэрэшэлэн юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэдхэлгын гол шэглэлнүүд тухай материалнууд хэблэгдэбэ.

1984 оной апрелиин 13-да СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ брошюрада оруулагдаа.

Брошюра Политиздадаар олон хэһэгээр хэблэгдэн гараба.

(ТАСС).

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

БЕЛГОРОД. Эндэхи таряашадай 340 мянган гектар талмай дээрэ эртын ороохото ургамалнуудай тарилгые хүдэлмэриин гурбан үдэр соо дүүргэхэдэнь, хамтын подряд туһалаа. Эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэгдээ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд тараагдаа. Тиигэжэ ургасын найдамтай үндэһэ һуури табигдаһан байна.

НОВГОРОД. Новгородско областиин колхоз, совхозуудай тусхай шэглэлтэй звенонууд нуга сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэри жэгдэ ябуулна. Энэ арга хадаа ногооной хоёр ургаса хуряаха, бэлшээриин ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга олгохо юм.

СЕМИЛУКИ (Воронежско область). «Землянский» колхоздо хабарай тарилгые эхилхэ хүндэтэ эрхэ солото таряашан В. Карасевто олгогдоо юм. Эгсэ 50 жэлэй саада тээ эндэхи машинно-тракторна станциин 17-той тракторист энэ поли дээрэ түрүүшынгээ буураздаа гаргаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ажахыда тарилгын ба ургаса хуряалгын нэгэшье хүдэлмэри тэрэнэй хабаадалгагүйгөөр үнгэрөөгүй. Колхозой хоёрдохи механизатор бүхэн В. Карасевой шабинь болодог юм.

ОРЁЛ. Должанска районой «Заря мира» колхоз ба Малоархангельска районой Калининай ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд эртын ороохото ургамалнуудай тарилгые область дотороо түрүүлэн дүүргэбэ. Эдэ ажахынуудай механизаторнууд хүршэ ажахынуудай поли дээрэ хүдэлжэ эхилээ.

ИЗМАЛКОВО (Липецкэ область). РАПО-гой талаар партнернуудай туһаламжаар Измалковска районой таряашад эртын ороохото ургамалнуудые эрхим болзорто тарижа дүүргээд, свеклын ба кукурузын плантацинууд дээрэ хүдэлмэрээ һаадгүй эхилээ. Районой тракторна паркые һайн шанартайгаар бэлдэжэ, удаань техникын найдамтай хүдэлмэри хангаһан «Сельхозтехникын» Чернавска отделениин коллектив ажахынуудта горитой туһаламжа үзүүлһэн байна.

САРАТОВ. 2 миллионһоо дээшэ гектар талмайда хабарай эртын ороохото ургамалнууд таригдаба. Хамтын подрядаар хүдэлдэг болоһон бригаданууд хүдэлмэрээ эрхим шанартайгаар дүүргэнэ. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр 2,5 миллион гектар талмайда хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа, ургуулха болоно. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ нэгэ миллион гектараар ехэ юм.

ВИЛЬНЮС. Литвагай ажахынуудта саахарай свекло тарижа эхилээ. Республика дотор 50 мянган гектарта энэ техническэ ургамал таригдаха байна. Тусхай шэглэлтэй ажахынуудта түрүү арга технологёор, гар ажал хэрэглэнгүйгөөр тэрэ ургуулагдадаг. Хүрьһэн соохи шииг нойтые алдахагүйн тула свекло ургуулагшад тарилгые эрхим агротехническэ болзорто үнгэргэхые түсэблэнэ.

АКТЮБИНСК. Актюбинска областиин таряашад эртын ороохото ургамалнуудые тарижа эхилээ. Тэдэнэр техникэ түхэреэн сүүдхэ соо хэрэглэнэ. Үбэлэй үедэ эмхидхэгдэһэн бүгэдэ ниитын һуралсалай курсануудта ба техническэ мэргэжэлэй училищинуудта бэлэдхэл гараһан механизаторнууд тарилгын комплекснуудта нэмэжэ ерээ. Коллективүүд хоёр бүлэг боложо хубаараа юм. Нэгэ бүлэгынь үдэртөө тарилга хэхэ, нүгөөдэнь һүниндөө газарай хүрьһэ бэлдэхэ юм.

(ТАСС-ай корр.).

Зураглал

ЮРЫН ЛЭ ҮДЭР

Ургыта хабарай урин дулаахан үдэр һэн. Хаанаһаашьеб бага һэбшээлээдхихэдэнь дүтын ой тээһээ нарһанай шэлбүүһэнэй, гүлгэлжэ эхилһэн бургааһанай, нойтон хагданай, бага үшөөшье юунэйб даа ёһотойл хабарай үнэр хамар сорьёод абана. Сүхэ голой эрье зубшаһан хүбшэ тайгын, хада уулын оройгоор уняартан харагдана.

Үдэрэй дулааханда газаагуур ажалаа хэжэ ябаһан Ульяна Данзановна ойро зуурахана хорёо түшэжэ зогсон, хожомшог түрэһэн нарай хурьгадтай хонидойнгоо эдеэлхые харана.

— Мүнөө үень эдээндээл үбһэ, талха тараа һайса эдюулхэ, тордохо гэжэ оролдонобди. Эхэнүүдэйнгээ садхалан, һүтэй байхада хурьгадынь түргэн томо болохо, һайнаар түлжэхэ гүб даа. Харин томо болоһон хурьгад ядахаяа болёо. Тэдэмнай үбһэ, талха тараа, минеральна тэжээлшье мундаргүй эдинэ, эхэнүүдыншье яһала һүтэй ха юм, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Тиигээд зүүн-хойтохи хадын үбэрөөр бэлшэжэ, бүр-түр харагдажа ябаһан хонид тээшээ үе-үе болоод лэ шэртэнэ.

— Эндэмнай үнгэрэгшэ үбэлдөө саһан ехэ ороод, хабар бүри хожом болотор тэрэнь хайлаагүй байгаа. Тиимэһээ энэ жэлдэ хонидоо хожомшог бэлшээридэнь гаргаабди. Мүнөө саһанай уһанда дэбтэһэн шолбы хагданда хонид ехэл зохидоор бэлшэнэ гээшэ. Николай Очиржапович нүхэрни тэдэнээ адуулхаяа гараһан юм. Тэрүү тэрэ сагаан-боро мори унанхай ябана даа, —гэнэ.

Удаань тэрэ нэгэ тээһээ задалагдаһан томохон һүриһөө ноб ногоохон набшаһалиг үбһэ зулгаажа, тэрэнээ боолтонууд болгон үяна, бутархай үбһэ, хогыень наринаар тармана. Тиихэ зуураа, тэрэ иигэжэ хөөрэнэ:

— Бидэ жэл бүхэндэ хонид, хурьгадайнгаа эдихэ үбһые өөһэдөө сабшажа, хуряажа абадаг зомди. Энэ Хуурай-Хүндын горхоной зүүн бэеын 100 гектар сабшалан манда даалгагданхай. Тэрэнээ хорёолоод, хабартаа өөһэдөө уһалдаг, арга хургаараа тэндээ шэбхэ зөөдэгбди. Зундаа, намартаа нүхэрни үхибүүдээ, түрэл гаралайнгаа хүнүүдые суглуулжа, багахан звено эмхидхээд, ногооень сабшадаг, хуряадаг юм. Нёдондо эндэһээ 2000 шахуу центнер үбһэ абаад, тэдэнэйнгээ зарим хубиие совхоздоо тушаагаа һэмди.

Ульяна Данзановна, Николай Очиржапович Батуевтан долоодохи жэлээ эхэ хонидые харууһалжа байна. Жэл бүхэндэ шахуу зуун эхэ хонин бүриһөө 99—100 хурьга алгадгүй абажа түлжүүлдэг, нооһо хайшалха түсэбөөшье дүүргэдэг, Алтайнгаа совхоздо найдамтай, бэрхэ хонишод гэжэ тоологдодог. Мүнөө харууһалжа байһан 547 гаран эхэ хонидһоо 540 гаран хурьга абанхай, нэгэшье түл гарзалуулаагүй.

— Эдэниие түрүүн хурьгад байхадань тушаажа абаа һэмди. Мүнөө табадахи жэлээ хурьгалжа, нилээд хүгшэрэнтэбэ даа. Ерэхэ жэлдэ үшөө нэгэ дахин түрүүлээд лэ голодоһондо гаргахаар болохонь. Хонидһайшье хүгшэржэ, өөһэдөөшье үтэлхэ, хойшоо гараха сагнай болобо хаш. Удахагүй наһанай амаралтада гарахамни, — гэжэ Ульяна Данзановна энеэбхилэн хэлэнэ.

Хонидойнь хашаа хуушан, набтархан. Тиигэбэшье тэрэнь тон нарин нягтаар шабагданхай, дулаалагданхай харагдана. Досоонь хуурайхан, нарай хурьгадайнь таһалганууд таарүү зохидоор табигданхай.

Һүүлэй 2—3 жэлдэ энэ бригадынхид имагтал гэр бүлөөрөө ажаллана. Жэшээлхэдэ, байгша ондо хурьга абалгын халуун хаһада өөһэдынь ехэ басаган Мыдыгма Василий хүрьгэн хоёрынь, мүн Борис хүбүүниинь хүдэлэлсэжэ байна.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһаар байтарнай, зүүн-хойноһоо сагаан боро моритой хүн хатаргажа ерэбэ.

— Николаймнай сайгаа ууһаяа ерэбэ ха юм. Мыдыгма, эдихэ юумэеэ халаагаа һэн гүш? — гэжэ Ульяна Данзановна басагандаа хандана.

Ахалагша хонишоной нүхэр Николай Очиржапович Батуев таби гарамгай наһанай, энеэбхилэн татаһан шарайтай, хүхюун зугаатай янзын хүн байба.

—Би олон жэлдэ ажахыдаа механизатораар хүдэлөө хүм. Долоон жэлэй саана бидэ гэр бүлөөрөө хонишон болохо гэжэ шиидээ зомди. Гэрэй эзэн юундэ өөрөө ахалагша хонишон болоогүй юм ааб гээд һанажа болохот. Үнэндөө, хонин ажалда эхэнэрэй хэхэ ажал ехэ, харюусалгатайшье байдаг. Илангаяа хурьгад гол түлэб эхэнэрнүүдэй гараар абтана гээшэ. Тиимэһээ Ульяна ахалагша болохоороол болоо, — гэжэ Николай Очиржаповичай хэлэхэдэ, нүхэрынь тодожо абаад, иигэжэ нэмэнэ:

— Эрэ хүнэй ажалша гар эндэмнай байһал аргагүй хэрэгтэй ааб даа. Харагты, эдэ хүһамаг хорёонуудые, хашаагай үүдэ, сонхонуудые хуу дарагар һайн байлгаха гээшэ эрэ хүнэй бүхэриг гарай хүсэн ха юм.

Эдэ хонишод Хуурай-Хүнды гэжэ газарта үбэл зунгүй байрладаг юм. Эндэнь тойроод хуу ой модотой хада гүбээ, нэмэри, дулаан газаашье һаа, бэлшээрины үйтаншаг. Юуб гэхэдэ, дүтэ шадарынь тараалан, сабшалан. Зундаа, намартаа гол түлэб үндэр хадын оройгоор, үбэр майлаар лэ хонин һүрэгынь адуулагдана.

—Ажахын тоосооной ёһоор гэхэ гү, али хамтын подрядай гуримаар хүдэлхэ тухай бодомжолногүй гүт? — гэжэ асуубаб.

— Яһала хөөрэлдөөн болодог. Энээнһээшье урагша бидэ хонидойнгоо эдихэ үбһэ өөһэдөө бэлэдхэдэг, байра байдалаашье баһал ехэнхидэнь өөһэдөөл заһабарилдаг байгаабди. Гадна гэр бүлөөрөө хүдэлнэбди. Тиимэһээ манайхидал адли бригадые хамтын подрядта оруулхада ехэ орёошье юумэн үгы.

Мүнөө сагта хэһэн ажалнай ашаяа хэр харюулнаб, абаһан продукцимнай хэды гаргашатай болоноб, өөһэдөө ямар түлөөһэ абахабибди гэжэ хүсэд мэдэхэгүй, нюдэ балай хүдэлжэ болохогүй. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко партиин ЦК-гай февралиин болон апрелиин (1984 он) Пленумүүд дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон заагаа бшуу. Эндэ маанад шэнги юрын ажалшад, малшадай үнэн шударгы, эдэбхи ехэтэй ажалһаа ехэ юумэн дулдыдаха байна гэжэ Николай Очиржапович Батуев хэлэнэ.

Иигэжэ хэлэхэдэнь мүнөөнэй малшадай сэдьхэл бодол, хүсэл эрмэлзэлэйнь жэл бүри ургажа байһаниие, гансахан хара аминай хубиин хэрэг тухайгаа бэшэ, бүри холуур, гүрэн түрын удха шанартайгаар бодомжолдог болоһые ойлгохоор байгаа һэн.

М. НАМЖИЛОВ.
Хяагтын район.

ИН БА ХУУЛИ

СОЦИАЛИС ЗӨӨРИ — ХАМТЫН БАЯЛИГ

рүүлгэ, хулгайлга, эдилгэ абалга гэхэ мэтын гутамшаг муухай үзэгдэлнүүдтэй тэмсэлөө парти, гүрэнэй улам шангадхажа байһаниинь мэдээжэ. Энэ хадаа саг зуурын абуулга бэшэ. Энэ хадаа саг үргэлжэ, хэлбэрилшэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ хараа шэглэл болоно. Энэ талаар саг зуурын хэмжээнүүд хүрэлсэхэгүй. Тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэдэй бүри ехэ харюусалга, эрилтэ табиха хэрэгтэй, партиина организацинууд, ажалша коллективууд, бүхы совет хүнүүд эдэ асуудалнуудые анхааралдаа байлгаха, хүмүүжүүлгын ажал хүгжөөхэ, эрилтэ табиха ёһотой.

Парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэдэ, манай республикын партиина, совет, ажахын ба хуули сахиха органууд үргэн хэмжээнэй ажал ябуулна. Ажахы хүтэлбэрилгын гуримые шангадхаха, хүмүүжүүлгын ажалые хүгжөөхэ, социалис зөөри хамгаалгые шангадхаха талаар хэмжээнүүд абтана.

Авиационно, цементэн заводуудта, прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ, Зэдын вольфраммолибденэй комбинатда, ЛВРЗ-дэ, Бурядай мебель болбосоруулгын комбинатда ба модо болбосоруулгын комбинатда, олохон колхоз, совхозуудта партиина, профсоюзай ба комсомолой организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хүмүүжүүлгын ажалаа эрчимтэй ябуулна, арадай зөөри хамгаалгада анхаарал хандуулна. Эдэ коллективуудта социалис зөөри сахин хамгаалха шалгалтанууд эмхидхэгдэнэ, эрилтэ болон эмхидхэлые, тоо бүридхэл ба хиналтые улам дээшэлүүлэнэ.

Гэбэшье ниитэ байдалые хараад, хангалтагүй хандаһан тухай дурдаха хэрэгтэй. Гүрэнэй зөөри хулгайлагдаһан тухай элирхэйлэгдэһэн ушарнууд бии. Гүрэнэй зөөри хулгайлдаг баримтанууд бэшэ хүсэлтэй шангаар тэмсэхэ тухай партиин табиһан зорилго үшөөл хангагдаагүй. Арадай ажахыда габшагай ажаллаар олдоһон зөөри үшөөл ехээр үрэгдэнэ, үбэршэгдэнэ.

Главбурятстройдо, «Бурятмежколхозстрой», «Бурятпромстройматериалы», «Бурятавтотранс» гэжэ нэгэдэлнүүдтэ, агнуури-олзоборилгын ажахын управленидэ, «Бурятводстрой» гэжэ баригшын управленидэ, Хүн зоной ажаһуудалай хангалгын министерствын предприятинуудта, архиин заводто, зарим худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ, колхоз, совхозуудта социалис зөөри сахин хамгаалга хангалтагүйгөөр табигданхай.

Зарим предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд материальна баялигуудые бүридхэлдэ абаха, һайнаар хадагалха талаар мүнөө болотор гурим тогтоогоогүй байна. Кадрнуудые шилэн олоходо, хүмүүжүүлгэдэ горитой дутуу дундануудые гаргадаг, хулгайлха, эзэн буса хандаха ушар баримтанууд хайшаа хэрэгээр хандаһанай ушар элирхэйлэн харуулна.

Улаан-Үдын архиин заводто хулгайлгатай, эзэн буса ябадалтай һулаар тэмсэнэ. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, ажалай ба гүрэнэй журам сахилгын һуларуулгадашанхай. Заводой экспедиторнууд Мартынов, Буженко, Пластинин болон бусад архи ехээр хулгайлжа гаргаад, худалдажа байгаад баригдажа, уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа. Хулгайлһан архиин тэдэ Горпищеторгын 51-дэхи, 104-дэхи магазинуудаар дамжуулан, худалдаһан байха юм. Заводто арадай зөөри һайнаар сахин хамгаалгын түлөө шалгалта эмхидхэгдэһэн байгаад, хэрэгтэй хүнүүдые харюусалгада татаагүй. Тиигэжэ эдэ бүгэдэнһөө зохихо тобшолол хэжэ, хэмжээнүүдые абаагүй бшуу.

Жэшээнь, кадрнуудые шилэн олоод, таарулан табиха гэһэн шухала асуудалые абажа хараял. Үнэн сэхэ бэшэ хүнүүд материальна ба мүнгэн зөөридэ хабаадуулагдаһаар байна. Зарим хүтэлбэрилэгшэд хайшаа хэрэгээр, ажал ябадалые һамбаашалжа, тэдэнэр гүрэнэй зөөри хулгайлаад, гэмтэ хэрэг үйлэдэһэн ушарнууд бии. Тиигэжэ 1982 ондо Хасуурта тосхоной 49 дэхи магазинай даагша Мартыновагай тушаалдаа байха үедэ хэдэхэдэн ушар дутагдал гаргаһан, харин хамаг юумэнь элирээгүй. Тиин эдэ бүгэдэнэй зүйлнүүдые шалгаагүй байдал бии. Урда тээнь «Бурятмежколхозстройн» Зэдын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонниин кассираар абтажа ехэ мүнгэ үрибэ. Хүдэриин райподо, зарим колхоз, совхозуудта иимэ баримтанууд ушарһан байгаа.

Шэнэ хууляар социалис зөөри хамгаалга нилээд шангадхагданхай. Социалис зөөридэ хомхолзоһоной, гар хүрэһэнэй түлөө хатуу шанга хэһээлтын хэмжээнүүд хараалагданхай. Ниитэ арадай баялигые хулгайлһан хүн бүхэндэ зөөриень баалалтаар гүрэндэ абаха» хэмжээн хэрэглэгдэхэ байна. Жэшээнь, кондитерскэ фабрикын жолоошон Харьков ажал дээрэ архидаад, 263 түхэригэй продуктнуудые складһаа хулгайлһан байгаа. Зөөриень баалалтаар гүрэндэ абалгатайгаар тэрэ 5 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа. Һаял хада гуша гаража ябаһан эрхэтэн Токмаков хаанашье худэлдэггүй байба. Тиин тэрэ мяханай комбинадай территори руу орожо, 2 хони хулгайлаа. Зөөриень баалалтаар гүрэндэ абалгатайгаар сүүдлэгдэв. Эрхэтэн Безродный гэгшэ магазинуудта хулгайгаар ороһонойнгоо түлөө шангаар хэһээгдэжэ, 12 жэлээр эрхэеэ хаһагдаһан байха юм.

Арадай зөөрие гамтай наринаар сахин хамгаалха уялгатай тушаалтадай мэхэ гохын, эдилгэ абалгын, хулгайн замда гарадаг ушар баримтанууд һүүлэй үедэ элирүүлэгдэв. Хулгай хэһэнэйнгээ, даадан тушаалаа хэтэрүүлһэнэйнгээ түлөө «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ байһан Антропов, «Буравтотранс» нэгэдэлэй ПМК-гай урдын начальник Гусляков, «Электромашина» заводой цехэй начальнигай орлогшо Соколов олон жэлээр эрхэеэ хаһагдаба. Онохойн совхозой һүнэй фермые даагша Житихин, Хүрбын совхозой ахамад ветврач Нанзатов болон бусад тусхай тушаалтад үхэр мал ба тэжээл хулгайлһанайнгаа түлөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа.

Ажахын ажал ябуулгада ушаржа байгаа дутуу дунданануудые, хангалтагүй тоо бүридхэл болон хиналтые хомхой хобдог хүнүүд али болохоор хэрэглэдэг. Жэшээнь, «Бурятмежколхозстрой» гэжэ оньһожоруулагдамал колоннын хүтэлбэрилэгшэд Папулло, Смирнов болон бусад эрхэтэн Марабянтай холбоо тогтоожо, һанаанһаа абтаһан хүнүүдые ведомостьнүүдтэ оруулаад, үнэ сэнгүүдыень худал хуурмагаар тогтоожо, гүрэнэй зөөри үбэршэлһэн байха юм.

Эдилгэ абалга ниитын ажабайдалда ехэ аюултай, хоротой байна. Һүүлэй үедэ тэрэниие усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэл зарим тэды эдэбхижүүлэгдэв. Олохон ушарта эдилгэ абагшадай жүүлигүүдтэй холбоо барисаатай байдагынь элирүүлэгдэв. Багдаринай госпромхозой директор байһан Жалевич эдилгэ абаһанайнгаа, хулгай хэһэнэйнгээ түлөө 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаба. Эрхэтэн Хамуева хэлхеэ холбооной управлениин хүүгэдэй саадые даагшаар худэлхэдөө, путевкогүйгөөр үхибүүдые саадта оруулһанайнгаа түлөө эрхэтэдһээ эдилгэ абадаг байба. Зөөриень баалалтаар гүрэндэ абалгатайгаар тэрэ 4 жэлээр эрхэеэ хаһагдаба. Эдилгэ абаһанайнгаа, хамтын зөөридэ гар хүрэһэнэйнгөө түлөө Загорско барилгын материалнуудай комбинадай урдын директор Петров, «Бурятпромстройматериалы» нэгэдэлэй генеральна директор байһан Белых, Главбурятстрой управлениин 23-дахи ПМК-гай начальник байһан Буйницкий гэгшэд уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа. Эдэ тушаалтад гүрэнэй ба ниитын аша туһые тоонгүй, яажашье һаань баяжахые оролдон, нэрэ хүндэеэ алдажа, иимэ гутамшаг муухай харгы замда гараһан байна.

Гүрэнэй түсэб хадаа хуули мүн. Тэрэниие дүүргэхэгүй ябадал, угайдхадаа, тоосооной баримтануудыень хазагайруулга арадай ажахые түсэблэлгые буруу һүргэдэг, хиналта шалгалтыень түбэг бэрхэшээлдэ оруулдаг байха юм. Тэрээнһээ гадна, үлүүсэ нэмэжэ бэшэлгэ, тоосоое хазагайруулга албан тушаалаа хэтэрүүлхэ, социалис зөөри үбэршэлхэ арга олгодог байна. Тэдэнэр мүрысөөндэ дээгүүр һуури эзэлхэ гэһэн шунал абьяаста абтана. Заримдаа албан тушаалаараа дэбжэхэ, хуули бусаар нэмэлтэ түлбэри абаха, шанда хүртэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлдэ эзэлэгдэжэ, данса баримтануудые нэмээжэ бэшэдэг юм. Нюдэ бүрлүүлһэнэйнгээ, хуули бусаар шан абаһанайнгаа түлөө Улаан-Үдын госпромхозой директор байһан Манжуев, Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахамад бухгалтер Гладышев болон бусад тусхай тушаалтад сүүдлэгдэв. Ходо нэмэжэ бэшэдэг байһанайнгаа түлөө Ангоянска лесхозой директор Заплаткин уголовно харюусалгада хабаадуулагдаба.

Эзэн буса ябадал гүрэн түрэдэ айхабтар ехэ гарза хохидол ушаруулдаг. Үрилтэ, адууһа малаа гарзалуулга, оньһото техникээ хайша хэрэгээр хадагалалга, материалнуудые, салин хүлһэнэй фондые үлүүсэ ехээр гаргашалга гэхэ мэтэ зүйлнүүдые энэ талаар дурдажа болоно. Эзэн буса ябадалһаань, харюусалгагүй байлгаһаань уламжалан, ехэ гарза хохидолой ушаруулагдаһанай түлөө гэмтэй хүнүүд олохон ушарта харюусалгада хабаадуулагдадаггүй байна гэжэ шалгалтанууд харуулаа. Хэрбээ хүнүүдэй гүрэн түрэдэ гарза хохидол ушаруулхадань, хэһээнгүй орхилго манай ниитын хэрэгтэ ямаршье аша туһа үгэхэгүйл. Эдэ бүгэдэ айхабтар ехэ хойшолонгуудтай. Иимэ жэшээ энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Цыденов, ажахын ахамад зоотехник Бил'туев, ветврач Бадмаев ветеринарна ёһо гуримуудые бүдүүлигээр хазагайруулһан байгаа. Энээнһээ уламжалан үбшэн дэлгэржэ, хонид олоороо гарзалба. Тиигэжэ колхоздо ехэ хохидол ушаруулагдаа. Уялгануудтаа хайша хэрэгээр хандаһанайнгаа түлөө тэдэнэр уголовно харюусалгада хабаадуулагдаба.

Адууһа малай гарзалалгаһаа гүрэндэ, колхоз, совхозуудта ехэ хохидол ушаруулагдадаг. Олохон ушарта хайша хэрэгээр харууһалһанһаань үхэр мал гарзалдаг юм. Эдэ гарза хохидолые харюулха тухай хуулиин эрилтые зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сахидаггүй. Иимэ ушар Зэдын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын районуудай зарим колхоз, совхозуудта үзэгдэнэ. Тоо бүридхэлэй һулаар табигдаһыень һамбаашалжа, Яруунын районой «Победа» колхозой адуушан Лапин 2 мори хулгайлжа худалдаа, 4 толгой мори дутаагаа. Тиигэжэ колхоздоо 4 мянга гаран түхэригэй гарза хохидол ушаруулһан байна. Энээнэйнгээ түлөө тэрэ гэмээ амсаба. Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхозой үхэршэн Жадамбаев 8 толгой үхэр мал «үүсэлжэ» тушаагаад, автомашина худалдажа абаһан байна. Энэ хуули буса хэрэгэйнгээ түлөө тэрэ эрхэеэ хаһаргдаа. Борьёогой, Хяагтын совхозуудта үхэр малай олосроо дутаха ябадал үзэгдэнэ.

Арадай зөөрие сахин хамгаалхын түлөө хүтэлбэрилхы кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Ажалша коллективүүд тухай хуули үйлэдбэри дээрэ ажалшадай үүсхэл эдэбхиие хүгжөөхын, жаяг журамые бэхижүүлхын тула шэнэ арга боломжонуудые нээнэ. Социалис зөөридэ гамтайгаар хандадагаар хүмүүжүүлхэ гээшэ манай үдэр бүриин эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала хубинь болоно.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Буряадай АССР-эй прокурор, юстициин гүрэнэй 3-дахи класссай советник.

ТҮҮХЫН ҮРГЭН АЛХАМУУД

СССР-эй РЕВОЛЮЦИИН ТҮБЭЙ МУЗЕЙН 60 ЖЭЛ

Октябрьһаа эхилээд, манай үдэрнүүд хүрэтэр совет общестын түүхые тобойлгон харуулһан нэгэ миллионһоо дээшэ онсо шухаг документнүүд, фото-зурагууд, уран зурагай искусствын бүтээлнүүд СССР-эй Революциин түбэй музейдэ хадагалагдажа байдаг.

Харин 1922 оной ноябриин 12-то дүрбэн зал соо нээгдэһэн «Улаан Москва» гэжэ багахан выставкэһээ тус музей эхилһэн түүхэтэй. Выставкын тон ехэ һонирхол үүсхэхэдэ, удангүй тэрэниие Москвагай түүхын-революционно саг үргэлжын музей болгон хубилгаһан юм. 60 жэлэй саада тээ, 1924 оной майн 9-дэ СССР-эй ЦИК-гэй Президиум музейе мэдэлдээ абаха, тэрэниие СССР-эй Революциин гүрэнэй музей гэжэ нэрлэхэ гэһэн тогтоол баталан абаһан байгаа. Тус музейе эмхидхэлгэдэ М. И. Ульянова, А. В. Луначарский, Н. К. Крупская, Г. М. Кржижановский, Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ мэдээжэ бусад ажал ябуулагшад — В. И. Ленинэй соратнигууд эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм.

XVII зуун жэлэй таряашадай буһалгаануудһаа эхилэн, Россидахи революционно хүдэлөөн тухай материалнуудые музей түрүүндээ суглуулжа, хадагалжа эхилһэн байгаа. 1947 онһоо СССР-эй Революциин түбэй музейн ажал ябуулга Агууехэ Октябриин социалис революцида ба Советскэ Союзай түүхын октябриин һүүлээрхи үедэ бүримүһэн зорюулагдадаг болоо һэн.

Октябриин үнэтэ шухаг зүйлнүүд музейдэ хадагалагдажа байдаг. Жэшээнь, 1917 ондо Балтиин моряггуудай Үбэлэй ордондо доотолходоо, барижа ябаһан Балтиин флодой туг, Петроград шадархи Царскосельскэ радиостанциин аппаратура эндэ бии. В. И. Ленинэй гар табиһан Совет правительствын түрүүшын декредүүд эндэһээ дамжуулагдадаг байһан.

Олон материалнууд манай үеын хүнүүд тухай. манай ороной удха түгэс ажабайдал тухай хөөрэнэ. Шэнэ газар ашаглалгада хабаадаһан, мүнөө Социалис Ажалай Герой М. Довжигой маҺхангые, замбуулинда абаашаад асаргдаһан экспонадуудые эндэ хаража, үе сагай гайхамшагта хүнүүдэй юумэ хэлэһые шагнажа болохо юм. Музей баян фонотекэтэй.

Музейн хүдэлмэрилэгшэд ажалша коллективүүдэй урда лекцинүүдые уншадаг. Сибирь ба Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай барилганнуудта, БАМ-да болон Дунда Азида, гадаадын гүрэнүүдтэ нүүдэл выставкэтэйгээр ошодог юм.

— Мүнөө манай музей хоёрдохёо мүндэлжэ байнхай, — гэжэ тэрэнэй директор П. Кротов хэлэнэ. — Урданай байшан шэнэдхэн заһагдажа эхилэгдээ. Ушарынь гэбэл, мүнөө бии байгаа талмай дээрэ экспонадуудай гурбанпаа дээшэ бэшэ процентые харагшадта харуулха аргатай гээшэбди.

Шэнэдхэн заһагдаһанай һүүлээр музейн талмайнууд хоёр хахад дахин ехэ болохо юм. Проектын ёһоор, байшангай нюур талань хуушан зандаа үлэхэ. Энэ манай XVIII зуун жэлдэ баригдаһан Англиин клубай урданай байшан болоно. Харин музей Горькиин нэрэмжэтэ үйлсэһөө улам саашаа үргэлжэлхэ юм. Эндэ экспозициин шэнэ корпус урган бодохо. Түмбэгэр оройтой түхэреэн ехэ зал музейн түбынь болохо ёһотой. Бүхыдөө эндэ 18 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай 52 зал байха юм.

Тиихэдээ хубилалтанууд гансал залнуудта хэгдэхэ бэшэ. Музейн экспозици тад ондоо болохо байна. Ородой түрүүшын революцида зорюулагдаһан залда Улаан Преснийн «Хүдэлмэришэдэй хэрэмэй» буулгабари — баррикада бодхоогдохо юм. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы ябуулганууд» гэһэн зал соо «Москвагай түлөө байлдаан» гэжэ томо зураг тойруулан бүхэлэгдэхэ юм. СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтэ тухай хөөрэһэн зал соо «Атоммашай» дүрсэ хэлбэри табигдаха. Революциин урда тээхи Россиин бүд нэхэгшэ хүдэлмэришэдэй таһалганууд, Смольнодохи В. И. Ленинэй кабинет, гушаад онуудай юрэнхы эрдэмэй һургуулиин класс түхеэрэгдэхэ юм.

Түхэреэн зал соо экскурси түгэсэхэ. Тэрэнэй оройдо тодхогдоһон томо экранһаа манай ороной түүхын гол шатанууд тухай фильм харуулагдадаг байха. Мүн Октябриин Революциин орденоор шагнагдагшадай нэрэнүүдтэй алтан дэбтэр эндэ хадагалагдажа байха.

Дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын социалис гүрэнэй түүхын алдарта замые харуулһан үнэтэ шухаг зүйлнүүд шэнэдхэгдэһэн музейдэ харуулагдаха юм.

А. СИВЦОВ,
ТАСС-ай корр.

Загарайн районой Онохойн модоной комбинадай ОРС-ын нэгэдэхи столово һэльбэн шэнэлэгдэбэ. Мүнөө энэ столово танигдахаар бэшэ, гоё болоо. Уран гартан ханануудыень дархалан шэмэглээ. Эдэ бүхы хүдэлмэриие мастер И. Анохов хүгэлбэрилөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: столовын директор Е. С. Шигина (баруун гарһаа) болон бусад хүдэлмэрилэгшэд.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МҮНӨӨДЭРЭЙ СОЦИАЛИС ХАНИ НЭГЭДЭЛ

ХАРИЛСАН АЖАЛЛАҺАНАЙ АШААР

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй гэшүүн оронуудай экономико найдамтайгаар хүгжэнэ, соёл болбосоролынь, арадай ажаһа байдал урган һалбарна. Эдэ бүгэдэ оронуудай аша үрэ ехэтэйгээр харилсан ажаллажа, бэе бэедээ туһалалсаһанһаа бага бэшэ дулдыдана. Энээниие тоо баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ.

× 1981—1983 онуудай туршада СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хамтын национальна олзо оршо 7,3 процентээр, промышленна продукци — 8,5 процентээр ехэ болоо. Энэнь хүгжэнги капиталис оронуудайхиһаа хоёрһоо үлүү дахин дээгүүр.

× СЭВ-эй оронуудта промышленностиин гол фонднууд гурбан жэлдэ 18—20 процентээр ургаа.

× СЭВ-эй гэшүүн оронуудта 1983 ондо хамтын национальна олзо оршынь ургалта 1982 онойхиһоо 1,5 дахин ехэ байгаа.

× СЭВ-эй оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай эрьесэ 1970 онойхиһоо 4 дахинһаа үлүүгээр ургаһан байна.

× Энэ табан жэлдэ СССР-һээ СЭВ-эй оронуудта худалдагдаха машина болон түхеэрэлгэнүүд 40-өөд процентээр дээшэлхэ. Советскэ Союзай дэмжэлгээр СЭВ-эй оронуудта 1600 промышленна предприяти болон бусад баригдаһан, үшөө 1000 гаранинь баригдажа байнхай.

× СССР СЭВ-эй гэшүүн оронуудһаа машина болон түхеэрэлгэнүүдые, транспортна, хэрэгсэлнүүдые, товарна болон пассажирска вагонуудые, автобусуудые, хүдөө ажахын машинануудые, телефонно станцинуудай түхеэрэлгэнүүдые, мебель, медикаментнүүдые, үргэн хэрэглэлэй эд бараа, овощ, фруктнуудые абана.

× Арадай хэрэглэмжын зарим эд бараагаар гү, али эдеэ хоолой зарим зүйлөөр СССР-эй доторой хэрэглэмжые хангалгада СЭВ-эй гэшүүн оронууд 10—15 процентыень эзэлнэ.

СЭВ-эй гэшүүн оронууд уласхоорондын удха шанартай түмэр замай 18 магистралиие хүгжөөхэ хэмжээнүүдые хэлсэн хараалһан байна. Тэдэнэй 14-ниинь зүүн-баруун, 4-ниинь — хойшо-урагшаа гэһэн зүг баримтална.

× СЭВ-эй гэшүүн оронууд түлишын-элшэ хүсэнэй асуудалые шиидхэлгэдэ гол һуури эзэлдэг АЭС барилгын программые бэелүүлхэдээ, жэлдээ 250 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ абаха, 70—75 миллион шахуу тонно условно түлишэ алмаха арга олгохо байна. Энэнь «Союз» гэдэг дүрбэн тиимэ газопровод ашаглалгада оруулһантай тэнсэхэ юм.

× СЭВ-эй гэшүүн оронууд эрдэм-техникын талаар харилсан ажаллаһанай ашаар һүүлэй арбан жэлдэ Болгарида гагнуури хэхэ 30 гаран янзын түхеэрэлгэнүүд, шэнэ түхэлэй электропроводууд, 40 шахуу элдэб хүдөө ажахын машинанууд, программна хүтэлбэрилгэтэй 80 гаран янзын токарна станогууд зохёогдоһон, хими болон нефтехимиие, үргэлгын-транспортна хүдэлмэри оньһожоруулха ба автоматизацилха хэрэгсэлнүүд бии болгогдоо.

× Кубада арадай засагай байгуулагдаһанһаа хойшо 1100 гаран промышленна предприяти баригдаа, промышленностиин шэнэ һалбаринууд байгуулагдаа. Машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын продукци үйлэдбэрилгэ 1958—1982 онуудта 31 дахинаар ехэ болоо. Энэ үедэ булад хайлуулга 12 дахинаар дээшэлүүлэгдээ. Газаашань худалдадаг гол эд хэрэгсэлнүүдэй нэгэниинь болохо никель-кобальтын холисо 12,5 мянган тонноһоо 41 мянган тонно хүрэтэрөө ургаа.

ТАСС ХИЛЫН САНАҺАА

УЛАСХООРОНДЫН БАЙДАЛЫЕ ГУРИМШУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Совет-польшын хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын болон ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскиин хэлэһэн үгэнүүд гадаадын хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула бодото арга боломжонууд бии, энээнэй тула үгэеэ ойлголсохо гээшэ тон шухала удха шанартай гээд Москвада этигэн найдажа байһанаа мэдүүлбэ гэжэ элдэб оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ. «2000 он болотор СССР-эй ба ПНР-эй хоорондохи экономическа, эрдэм, техникын харилсаае хүгжөөлгын удаан болзорой программада» гараа табилга хадаа социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаанай бата бэхи байһые элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ дэлхэйн олониитэ тоолоно.

«Манай оронуудай ба арадуудай хоорондохи хани барисаае агууехэ аша туһа мэтээр сахихабди», «Зэбсэгэй талаар польско-совет аха нүхэсэлэй алдар солын аша туһада», «Польшын ба СССР-эй арадуудай хоорондохи аха нүхэсэл — манай хүсэ шадалай баталгаа этигэл найдалай эшэ үндэһэн» — гэһэн гаршагууд доро Польшын газетэнүүд нүхэр В. Ярузельскиин хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошожо, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай материалнуудые толилбо. Удаан болзорой программада гар табилга польско-совет харилсаанай бата бэхи байһые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулна гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Энэ документ социализмын байгуулһан уласхоорондын харилсаанай тон шэнэ шэнжэтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

США болон НАТО-гай бусад оронуудай политическэ һүйдхэлтэ ябуулгаяа, экономическа хашалта харшалалтаяа бэелүүлжэ, Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсажа байхадань, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаан бата бэхи байхадаал, хархис хүсэнүүдтэ шанга харюу сохилто үгэхэ байна гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ мэдээсэнэ. Өөһэдынгөө аша туһада уласхоорондын харилсаанай гол ёһонуудые бүдүүлигээр хазагайруулдаг американ империализм шанга харюу сохилто абаба бшуу.

Совет-польшын хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ. КПСС-эй ба ПОРП-ын хоорондохи харилсаанай тогтууритай һайнаар хүгжэжэ байһые хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ.

«Американ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо гэһэн түсэбые—дэлхэй дээрэхи стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхэ гэһэн һэдэлгые США-гай ба НАТО-гай бэелүүлжэ байһан түсэбые аха дүү социалис хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд буруушаан шүүмжэлбэ,— гэжэ Франциин «Юманите» бэшэнэ.— Гэбэшье мүнөөнэй оршон байдалые тэхэришэгүй гэхын аргагүй гэжэ тоолжо болохогүй гээд Москвада онсолон тэмдэглээ. Энээнэй тула баруун болон зүүн оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхэ шухала, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые һэргээхэ, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, эндэ сэрэгэй хүсэнүүдэй зүришэлдөөе һуларуулха гэһэн зорилготой Стокгольмын конференциие амжалтатайгаар үнгэргэхын тула СССР болон Польшо бүхы юумэ хэхэ байна...»

Бүхы гол шухала асуудалнуудаар хоёр тала һанамжануудаа хэлсэбэ гэжэ Англиин «Дейли телеграф» газетэ батална. СССР-эй болон ПНР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые тайлбарилхадаа, Англиин «Таймс» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудһаа Польшые таһалха гэһэн һэдэлгэнүүдые хэншье бэелүүлжэ шадахагүй гэжэ Москвада эрид шууд тэмдэглэгдээ».

«Вашингтон өөрынгөө һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые дэлхэйн бусад оронуудта баадхахые оролдоно,—гэжэ Австриин «Фольксштимме» газетэ тэмдэглэнэ.— Иимэ аюултай хараа бодолоо бэелүүлхын тула Вашингтон али бүхы юумэ хэрэглэхые һанаашална. Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, харилсаа холбоо тогтоохо уряанууд США болон баруунай бусад зарим оронуудһаа соностодог. Гэбэшье эдэ уряанууд саана тодорхой юумэн хэгдэнэгүй гэжэ Москвада заагдаба».

«Зэбсэгэй талаар совет-польшын аха нүхэсэлэй хүшөөе Рязаньда нээлгэдэ зорюулагдаһан баяр ёһолол дээрэ совет оборонын министр Д. Ф. Устиновай хэлэһэн мэдүүлгые дэлхэйн олониитэ урма баяртайгаар уттаба. Советскэ Союз хэнһээшье булюу хүсэтэй болохые оролдодоггүй, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн хэн нэгэндэ аюул тохёолдуулхые хүсэнэгүй» гэжэ тэрэ мэдүүлээ гээд Индиин «Пэтрнот» газетэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союз бүхы гүрэнүүдтэй амгалан ёһоной харилсаа холбоо тогтоохые, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулхые оролдоно, шахардуу байдал һуларуулгын политика бэелүүлнэ.

БҮХЭДЭЛХЭЙН АССАМБЛЕЙ

ЖЕНЕВЭ. Элүүрые хамгаалгын бүхэдэлхэйн XXXVII ассамблей Женеведэхи Нацинуудай ордон соо нээгдэбэ. Дэлхэйн 160 гаран ороной түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр С. П. Буренков түрүүтэй совет делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. «2000 он болотор бүхы хүнүүдэй элүүрые хамгаалхын түлөө» гэһэн уряа доро 1982—1983 онуудта ВОЗ-ой бэелүүлһэн хүдэлмэри тухай Элүүрые хамгаалгын бүхэдэлхэйн эмхиин (ВОЗ) гүйсэдхэхэ соведэй ба генеральна директор тоосоото элидхэлые ассамблей шагнаха юм.

Израилиин булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудтахи араб хүн зоной ажаһуудалай медико-санитарна эрхэ байдалай асуудалнуудые ассамблей мүн лэ зүбшэн хэлсэхэ байна. Израилиин булимтарагшадай хашалта харшалалта доро ажаһуудаг палестинынхидэй үгытэй ядуу байдал тухай уласхоорондын ба национальна ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй олон тоото гэршэ баримтанууд эдэ бүгэдые элирхэйлэн гэршэлнэ.

СССР-эй НОК-гай ПЛЕНУМ

СССР-эй Национальна олимпийскэ комитедэй пленум майн 8-да Москвада боложо, Лос-Анджелеста үнгэргэгдэхэ XXIII Олимпиадын наадануудта совет спортсменүүдэй хабаадалсалга тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Наадануудта бэлэдхэлэй үедэ США-да тохёолдоhон байдал тэрээндэ хабаадаха арга совет спортсменүүдтэ олгохогүй байна гэжэ үгэ хэлэгшэд бултадаа тэмдэглээ.

Национальна олимпийскэ комитедэй бүхы гэшүүд, тэрэ тоодо спортын олимпийскэ зүйлнүүдээр бүхы 29 федерациин хүтэлбэрилэгшэд, СССР-эй НОК-гай президиумэй бүхы гэшүүд Лос-Анджелеста үнгэргэгдэхэ зунай Олимпиин наадануудта хабаадахагүй тухай нэгэн hаналтайгаар дуугаа үгөөд, СССР-эй НОК-гай мэдүүлгэ баталан абаба.

(ТАСС).

СССР-эй НАЦИОНАЛЬНА ОЛИМПИЙСКЭ КОМИТЕДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

СССР-эй Национальна олимпийскэ комитет Лос-Анджелес хотодо үнгэргэгдэхэ XXIII Олимпиадын наадануудые бүхы талаhаань шэнжэлээд, совет спортивна делегациин тэрээндэ хабаадаха тухай асуудал хаража үзэбэ.

Наадануудые эмхидхэгшэдэй олимпийскэ хартиин дүримүүдые бүдүүлигээр эбдэhэн ушарhаа hанаагаа зобожо байhан тухайгаа СССР-эй НОК 1984 оной апрелиин 10-най мэдүүлгэ дотороо элирхэйлhэниинь мэдээжэ. Тусхай засагаархидай дэмжэлгээр США-гай хархис бүлэгөөрхид, соведүүдтэ харша ябуулга хэгшэд энээниие үүдхэhэн байгаа. Тохёолдоhон байдалые хаража үзэхэ гүйлтатайгаар Уласхоорондын олимпийскэ комитедтэ (МОК) хандаhан байгаа.

Байгша оной апрелиин 24-дэ МОК заседани дээрээ СССР-эй Национальна олимпийскэ комитедэй хараа бодол хуулита үндэhэ баримтатай гэжэ мэдэрhэн байна.

Гэбэшье Уласхоорондын олимпийскэ комитедэй hанамжые тоонгүйгөөр, США-гай засагаархид ЛАООК-гай дүүрэн мэдэлдэ байдаг хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааржа, үргэлжэлhөөр. Олимпиадада бэлэдхэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ американ засаг захиргаанай наадануудые политическэ зорилгоор хэрэглэхэ хараа шугам бэелүүлhэниинь мэдээжэ. Орон дотор бусад яhатадта дээрэлхэхэ ябадал, соведүүдтэ харша шаг шууяан hүжэрөөн дэбэргэгдэнэ.

Американ засагаархидай сэхэ дэмжэлгээр СССР-эй делегацида, совет спортсменүүдтэ «тэсэшэгүй эрхэ байдал» байгуулха зорилго табидаг хэтэрмэ гаргуу эмхинүүд болон бүлэгүүдэй ябуулганууд эрид эдэбхижээ. СССР-тэ харша политическэ жагсаалнууд бэлдэгдэнэ, СССР-эй Национальна олимпийскэ комитедтэ, совет спортсменүүд болон тушаалта нюурнуудта эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэжэ, хэhээхэбди гэжэ занана. Соведүүдтэ, социалис оронуудта харша эмхинүүдэй толгойлогшонортой США-гай захиргаанай түлөөлэгшэд уулзажа, тэдэнэй ажал ябуулгые олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үргэнөөр харуулна. Энэ ябуулгые сагааруулхын тула США-гай засагаархид ба Олимпиада эмхидхэгшэд хуулиин элдэб янзын документнүүдтэ саг үргэлжэ үндэhэлхые оролдоно.

hүүлэй үедэ Вашингтон олимпийскэ хартиин дүримүүдые сахихаар бэлэн байhан тухайгаа найдуулдаг болоо. Теэд американ тала бүхы спортсменүүдэй аюулгүй байдалые хангаха, эдэнэй эрхэнүүдые ба нэрэ хүндые хүндэлхэ, наадануудые үнгэргэхын тула тааруу зохид эрхэ байдал байгуулхые оролдоногүй гэжэ тэдэнэй бодото хэрэгүүд гэршэлнэ.

Американ засагаархидай олимпийскэ хартида харюусалгагүйгөөр хандалгань, олимпийскэ хүдэлөөнэй уг зорилгонууд ба ёhо заншалнуудые бүдүүлигээр хазагайруулгань тэрэниие буруу hүргэхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй. Энээнэй урда тээ элиржэ гараhан энэ хараа шугамынь мүнөөшье бэелүүлэгдэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда Лос-Анджелеста үнгэргэгдэхэ XXIII Олимпиадын наадануудта совет спортсменүүд хабаадажа шадахагүй юм гэжэ СССР-эй Национальна олимпийскэ комитет мэдүүлхэ баатай болобо. Ондоо шиидхэбэри абаха гээшэ американ засагаархидай ба наадануудые эмхидхэгшэдэй Олимпиадада харша ябуулгануудые дэмжэhэн ушартай адли байха болоно.

Иимэ шиидхэбэри абахадаа, американ олониитые hэжэгтэ оруулха, манай оронуудай спортсменүүдэй хоорондохи hайн hайхан hанал бодолые бууруулхые бидэ яашье хүсэнэгүйбди.

Уласхоорондын олимпийскэ хүдэлөөе бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн Уласхоорондын олимпийскэ комитедэй, Национальна олимпийскэ комитедүүдэй нэгэдэлэй, Уласхоорондын спортивна федерацинуудай, Уласхоорондын спортивна журналистнуудай нэгэдэлэй хүсэлэл оролдолгонуудые СССР-эй Национальна олимпийскэ комитет, манай ороной спортивна эмхинүүд саашадаашье дэмжэхэ, тэрэнэй бата нэгэдэлые сахин хамгаалхын түлөө тэмсэхэ юм.

1984 оной майн 8-да СССР-эй Национальна олимпийскэ комитедэй пленарна заседани дээрэ баталагдан абтаба.

УУЛЗАЛГА-МИТИНГ

Илалтын үдэр Улаан-Үдын Соведүүдэй талмай дээрэ городой залуушуул ба комсомолшуудай дайнай ветерануудтай уулзалга-митинг болобо. Арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Потехин уулзалга-митинг нээгээ. Дайнhаа бусажа ерээгүй баатарнуудай дурасхаалые ёhолон, суглараагшад нэгэ минута соо дуугай зогсоhон байна.

Удаань дайшалхы орденуудай кавалер, фашис булимтарагшадые бута сохилсоhон В. А. Сахьянов залуушуул ба комсомолшуудта хандажа, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ ёhо заншалнуудые үргэлжэлүүлэн ябахыень үреэбэ. ВЛКСМ-эй горкомой нэгэдэхи секретарь В. Конечных үгэ хэлээ.

В. И. Ленинэй хүшөөдэ гирлянда, сэсэгүүд табигдаа, хүндэтэ харуулда пионернүүд байгаа.

Уулзалга-митинг духовой оркестрнүүдэй марш-парадаар түгэсэhэн байна. Улаан-Үдын гарнизоной, нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэhэн соёлой байшангай, шэлэй заводой, авиазаводой, прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй арадай духовой оркестрнүүд hүр жабхаланта хүгжэм гүйсэдхөө.

Манай корр.

ИЛАЛТЫН СОЛО ДУУДАГДАА

Совет арадай, илагша арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда гаргаhан баатаршалгада, дайнда унагшадай дурасхаалда зорюулагдаhан баяр ёhололой митингнүүд республикын хото, hууринуудта хаа-яагүй үнгэргэгдэбэ.

...Ниислэл хотын Соведүүдэй талмай. Эндэ **Советскэ районой** дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудай студентнэр, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд олоороо сугларhан байна. «Дайнай аюулые hэргылэн сарая!», «Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политика мандаха болтогой!», «Эрхэ сүлөөтэ Эхэ оромнай алдарша!» гэhэн бэшэгүүдтэй лозунг, транспарантнуудые эдэнэр баринхай. Мүнөөдэр бүхы хүнүүд сэдьхэл hаналаараа нэгэдэнги: омогорхол баярай мэдэрэл хүн бүхэнэй харасада сэсэглэнэ.

Ветерануудай жагсаал... Энэл даа, Москва, Сталинград, Курск, Орёл шадархи шиидхэхы байлдаанuудта хабаадажа, Буряад ороноо суурхуулhан хүнүүд. «Илалтын үдэр» гэhэн дуунай хүгжэм зэдэлжэ, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэд алхамаа нэгэдүүлэн, Ербановай нэрэмжэтэ үйлсэhөө гараад, доошолбо. Орден, медальнуудаа яларуулhан ветеранууд хойноhоонь дабшаа. Мянга шахуу хүнэй хабаадалгатай энэ жагсаал Илалтын проспектдэхи танк-хүшөөгэй дорохи талмайда хүрэбэ.

«Бултыень нэрээрнь дурсан, hаная,
Уйдхар гашуудалаараа дурсан hаная!» —

гэhэн үгэнүүд холуур зэдэлэн, хэтын хэтэдэ мартагдашагүй, мүнхэ баатаршалгада соло дуудаhандал бэлэй.

Арадай депутадуудай Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. П. Елгин амаршалгын үгэ хэлэжэ, митинг нээбэ. Советскэ Союзай Гимн hүр жабхалантайгаар зэдэлээ. КПСС-эй райкомой хоёрдохи секретарь Р. Р. Хориноевада үгэ үгтэбэ.

— Буряадай 120 мянган хүбүүд, басагад дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадаhан байна. 12 мянган комсомолшууд hайн дураараа мэдүүлгэ үгэжэ, фронт мордоо hэн. Советскэ Союзай 36 Герой республикаhаамнай тодорон гараа, 10 хүн сэрэгшын Алдар Солын гурбан шатын ордендо хүртэhэн байна,— гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээд, сэрэг дайнай үедэ тылэй хүдэлмэрилэгшэдэй габьяата ажалаараа шалгарhан тухай хөөрэбэ. 41 миллион 400 мянган түхэригэй туhаламжа Буряадай ажалшад фронтдо үзүүлээ юм. 39 жэлэй туршада Европо түби амгалан тайбан байдалда оршоно. Иимэ байдал таhалдуулхагүйн тула тэмсэлээ hуладуулхагүй тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын хэлэhэн үгэнүүдые нүхэр Хориноева дурдаба.

Судна бүтээлгын заводой Ажалай Алдар Солын II, III шатын орденуудтай слесарь Г. М. Лебедев районой хүдэлмэришэдэй зүгhөө фронтовигуудые, хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ ажалай габьяагаар алдаршаhан хүнүүдые амаршалха зуураа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй уялга даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ зорилгын бэелүүлэгдэжэ байhан тухай мэдүүлбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, дайшалхы орденуудай кавалер, Улаан-Үдын авиапредприятиин ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ М. С. Хамахаев үгэ хэлэхэдээ, залуушуулай дунда ябуулагдадаг сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тушаа онсо тогтоhон, мүнөөнэй уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалда түрүү үзэлтэй хүн зоной хүсэеэ элсүүлэн нэгэдүүлхыень уряалhан байна. Ветеранай дүлэтэ уряа үгэнүүд халуун альга ташалгаар үгтэгдөө.

Улаан-Үдын дээдэ hургуулинуудай коллективүүдэй студентнэр барилгын отрядуудта хүдэлжэ, эб найрамдалай совет жасада горитой хубитаяа оруулдаг болонхой. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, hуралсалдаа эрхимлэгшэ Александр Батодоржиев энэ хүдэлөөн тухай хөөрэжэ, студент-залуушуул эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хэзээдэшье түрүү зэргэдэ байха гэжэ дайнай ветерануудай урда найдуулба. Улаан-Үдын гарнизоной түлөөлэгшэ С. В. Барабаш Агууехэ Илалтын түүхэтэ удха шанар тушаа тогтоод, мүнөөнэй совет сэрэгшын — патриот, интернационалистын уялгануудаа үнэн сэхээр дүүргэжэ байhан тухай хөөрэбэ.

Удаань Буряадай сэрэгшэдэй дурасхаалда танк-хүшөөгэй дэргэдэ сэсэгүүд, веногууд табигдаа, мэдээжэ уран зохёолшодой шүлэгүүдhээ хэhэгүүд уран гоёор уншагдаа.

КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Н. И. Крючков, партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов гэгшэд митингдэ хабаада.

* * *

Железнодорожно район. Эндэхи ажалшад Илалтын 39 жэлэй ойдо зорюулагдаhан митингдэ эбтэй зэтэй сугларaa. Дайнай, ажалай ветерануудай бүлэгэй хажууда нэгэ адляар хубсалhан пионернүүд хүндэтэ харуулда зогсоно. Улаан тугууд, лозунгнууд хабарай hэбшээ hалхинда үлэ мэдэг намилзана. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Горлов митинг нээбэ. Советскэ Союзай Гимн гүйсэдхэгдөө. 1943 онhоо КПСС-эй гэшүүн, Улаан Одоной орденоор, найман медаляар шагнагдаhан дайнай ветеран С. М. Дугаровдо үгэ үгтэбэ. Запорожско Улаан Тугта, Богдан Хмельницкиин ордентo гвардейскэ стрелково 321/81-дэхи дивизиин генерал Чуйковой командалга доро гаталhан дайшалхы зам тухай тобшохоноор тэрэ хөөрэбэ. Польшые сүлөөлэлгэдэ, Берлиниие эбэлгэдэ хабаадаhан ветеран Польшын Арадай Республикын Алтан медаляар шагнагданхай юм. «hэримжэтэй байгты, нүхэд! Дайн дабтагдаха ёhогүй!» гэжэ С. М. Дугаров түгэсхэлдэнь хэлээ.

«Теплоприбор» заводой механическа цехэй автомадуудые заhабарилагша Александр Лещев залуу хүдэлмэришэдэй зүгhөө үгэ хэлэхэдээ, габшагай ажалаараа оронойнгоо обороннo хүсые бэхижүүлхэбди гэжэ найдуулаа. Кавказые хамгаалгын, Варшавые сүлөөлгын Берлиниие абалгын байлдаануудта хабаадаhан дайшалхы олон шагналнуудтай Е. Ф. Ростовцева дайшалхы зэмдаа жолоошон, радист ябаа, аэродромуудые хангадаг частьда алба хээ юм. Эхэнэр сэрэгшэдэй, эхэнүүдэй зүгhөө хэлэhэн үгэнүүдынь эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ дүлэтэ уряа мэтээр зэдэлээ.

Дайшалхы-политическэ бэлэдхэлэй отличник, ахалагша сержант Клименкын үгэ хэлэhэнэй удаа хүшөөгэй дэргэдэ сэсэгүүд, гирляндануудтабигдаба. Салют зэдэлээ. Улаан Армиин сэрэгшэд баяр ёhололой жагсаалда алхалан гараа.

* * *

Октябрьска райондо болоhон митингые арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Г. Колесников нээгээ. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова дайнай ветерануудта, тылдэ хүдэлhэн хүнүүдтэ амаршалгын үгэтэйгөөр хандажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Дайшалхы Улаан Тугай, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын, Улаан Одоной орденуудай кавалер Д. Т. Хомосов, гэр барилгын комбинадай бригадир, дайнай ветеран Г. Ч. Песков, «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдаhан мяхаконсервын комбинадай түлөөлэгшэ Н. Я. Рыбникова гэгшэд удаа дараалан үгэ хэлээ. Районой ... hөө нарин ... дай түрүү ... Н. Г. Гладки... хэгшэ Г. А. ... дайнай, ажалай ... амаршалаа.

Эсэгэ оро... Агууехэ дайн... лөөр унаhан ... шөөдэ вено... эдэнэй дур... хүндэлhэн бай...

Эдэ бүхы ... шадай полит... дээшэлүүлгын, революционно, заншалнуудые ... да бүри эле... оршон байд... hургуулинуудай ... эхилээд, студ... мэришэн залу... хэмжээ ябуу... лагдадагынь ... тэ дайнай га... гараhан хүнүү... гаяа үнэншэ... хэлдэ хадуугд... хы удхатай ...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илаhаар 39 жэлэй ойн урда тээхэнэ дайнай ветерануудзалуушуултай hонирхолтой уулзалгануудые хэhэн байна. Дайнай түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, генерал Доваторай ударидаhан Померанска кавалерийскэ гвардейскэ 2-дохи корпусой сэрэгшэд Улаан-Үдын кооперативна техникумдэ, 52-дохи дунда hургуулида ерэжэ, hурагшадта дайшалхы намтараа хөөрэжэ үгэhэн байна. Кооперативна техникумэй военрук подполковник В. А. Ригин Доваторай сэрэгшэдэй дайшалхы зам тухай hонирхолтойгоор хөөрөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дайнай ветеранууд-доваторовецууд С. Н. Павловский, Ю. С. Гафитулин, В. Г. Рещиков, Б. Б. Питаев, Б. Ф. Лазуткин, В. В. Манзырев, Н. П. Фефелов кооперативна техникумдэ.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ХИЛЭ САХИГШЫН ДУРАСХААЛДА

ХИЛЫН харуулшан-герой, комсомол хүбүүн Николай Петровой дурасхаалда зорюулагдаhан самбо барилдаагаар заншалта мүрысөөн Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй спортзал соо болобо.

17 командын, тэрэ тоодо Хабаровск, Эрхүү, Шэтэ, Благовещенск, Петропавловск-Камчатский, Якутск, Омск болон бусад хотонуудай 140 гаран самбист арбан нэгэдэхеэ үнгэргэгдэhэн энэ заншалта нааданда хабаадаа. Манай республикын ниислэлэй анда — МНР-эй Дархан хотын спортсменүүдэй хабаадаhан ушар мүрысөөе уласхоорондын шэнжэтэй болгоhон байна.

Спортын тугуудай дунда комсомол хүбүүн Николай Петровой портрет харагдана. Заншалта мүрысөөе нээлгэ дээрэ геройн эхэ — тусхайта пенсионер Мария Захаровна Петрова суглараагшадта хандан, иигэжэ хэлэбэ:

— Эхын ниимгэхэн сэдьхэлээр энхэрэн ябадаг хүбүүнэймни нангин дурасхаалые ёhолон хүндэлдэг байhанайтнай түлөө таанадта, спортсменүүдтэ, ехэ баяр сайсхалан хүргөөд, амжалта, илалта туйлахыетнай хүсэнэб...

Гурбан үдэр соо барилдаанай хибэс дээрэ шанга тулалдаанууд боложо, самбо барилдаанда дуратайшуулые ехэтэ hонирхуулаа. Залуу самбистнуудай мэргэжэл шадабариин, арга дүрын улам урган дээшэлжэ байhые энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулба.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Сергей Рязанов (Хабаровск) бүхы уулзалгануудтаа илалта туйлажа, нэгэдэхи hуури эзэлhэн байна. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ А. Провалинский (Омск), В. Чемерис (Улаан-Үдэ) гэгшэдые шүүгээ.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэн сооhоо манай республикын түлөөлэгшэд В. Максачук, А. Раков гэгшэд шалгаржа, горспорткомитедэй шангуудта хүртэбэ. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй Бабушкин хотодохи филиалай электрик, спортын мастерта кандидат Валерий Максачук бар хүсэтэй байжа, барилдаhан лэ хүнүүдэйнгээ «хүндүүлхэй газарыень» даража, болзорhоо урид илалта туйлаhан байха юм.

Түмэр замай техникум дүүргээд, ЛВРЗ-дэ хүдэлдэг Александр Раков hүбэлгэн бэрхээр, эрмэлзэл зоригтойгоор барилдажа, самбо барилдаанай гоё hайхан арга дүрэтэй байhанаа харуулжа, суглараагшадай зүгhөө альга ташалгаар үгтэгдэбэ. Спортын мастерта кандидадууд П. Улахинов (Усть-Кут) А. Логинов (Улаан-Үдэ) хоёр шангай hууринуудые эзэлээ. Урда урдын жэлнүүдтэ хэдэн удаа илажа гараhан Монголой спортын мастер Баатарийн Хэнмэдэх гэгшын аяар зургаадахи hуурида түригдэшэhэн ушарынь эндэ шанга тэмсэлэй болоhые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Монголой самбистнууд дэлхэй дээрэ алдар суутай юм гэжэ уншагшаднай дуулаhан байха. Ушарынь гэбэл, hүүлэй жэлнүүдтэ үнгэргэгдэhэн дэлхэйн чемпионадуудта СССР-эй түлөөлэгшэдтэ гартажа, МНР-эй самбистнууд хододоо хоёрдохи hуурида гарадаг заншалтай. Алдараа гэршэлhэн юумэдэл, залуушуулай дундаhаа дэлхэйн чемпион Намсарайн Батлав бусадhаа hураггүй булюу байжа, 62 килограммай шэгнүүртэ илаа. Тэрэ мүрысөөнэй эрхим бэрхэ самбист гэгдэжэ, тусхай шанда хүртэбэ. Энэ шэгнүүртэ аяар 23 атлет сугларhан байгаа. Шэтын областиин Краснокаменск хотын спортын мастерта кандидат В. Пьянков Н. Батлавтай уулзахадаа, анамана тулалдажа, 0:2 тоотойгсор шүүгдээд, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Хоёрдохи дундуурша шэгнүүртэ 31 самбист барилдаанай хибэс дээрэ гаража, хаба шадалаа үзэлсэhэн, мэргэжэл шадабарья туршалсаhан байха юм. Хабаровскhаа ерэhэн спортын мастер В. Данилов эндэ илажа гараха ёhотой гэжэ суглараагшадай багсаамжалхань буруушье бэшэ hэн. Зүгөөр эндэ манай самбистнууд hайн hорилго бэлэдхэлтэй байба. Тиигэжэ А. Леликов, Н. Кириков гэгшэд нэгэдэхи, гурбадахи hууринуудые эзэлээ. Кемеровскэ областиин Прокопьевск хотын түлөөлэгшэ В. Москвич мүнгэн медаляар шагнагдаба. Теэд В. Данилов аяар 8-дахи hуурида гараба бшуу.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ В. Скоков (Шэтэ), В. Горбань (Хабаровск), Н. Кныш (Омск), Р. Вязьмин (Благовещенск), Д. Галдандагва (МНР) гэгшэд түрүү hууринуудые эзэлhэн байна. 1974 оной дэлхэйн чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаhан, МНР-эй дүрбэ дахин чемпион Дамдингийн Галдандагва гаhар хүсэтэй, барилдаhан хүнөө хүл дээрэнь тогтоохогүй байhанаа харуулаа. hүүлшын уулзалгада тэрэ Железногорскын түлөөлэгшэ А. Ермолаевые 0,20 секунда соо диилэhэн байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Улаан-Үдын суглуулагдамал команда илажа, дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Дэлхэйн чемпион, дэлхэйн чемпионадта хоёр дахин мүнгэн медаляар шагнагдагша, МНР-эй арба дахин чемпион, спортын габьяата мастер Мунхийн Пунцагай hурган hоридог Дархан хотын самбистнууд — хоёрдохи, Благовещенскын спортсменүүд гурбадахи hууринуудые эзэлhэн байха юм.

— Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ самбо барилдаанай хүгжөөгдэжэ байhые энэ заншалта наадан харуулба. Илангаяа залуушуулда ехэ hургаалтай байгаа гэжэ hананаб. Хилэ сахигша-баатар хүбүүнэй дурасхаалда үнгэргэгдэдэг мүрысөөнэй саашадаа бүри үргэн дэлисэ абажа, бүхэсоюзна шэн...эй болгогдохыень хүсэнэб,— гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья, СССР-эй экс-чемпион Вадим Григорьевич Извеков (Эрхүү) хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Таряан ажалда—хамтын подряд» — түрүү бэшэг. «Амжалта өөрөө ерээгүй» — Я. Николаевай статья. «Хүйтэн сэбдэг нютагта...» — В. Юдинэй статья. «Бригада—эрхим хүмүүжүүлэгшэ» — А. Зарубинай статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Ойлгосотойгоор, hайнаар, эрхэ байдал мэдэрэнгэер»—А. Коротаевагай статья. «Хани нүхэсэл—эгэршэгүй хүсэн» — И. Кабановагай статья. «Тэжээл үйлэдбэрилгын ... Емельяновагай ... мобилиие яаж... В. Котовой ст...

Гурбадахи ... мүнхын hайнд... тыринагай ст... лейтенант тух... Сгибневагай ... саанаhаа абтаh...

Дүрбэдэхи ... рэгүй баатар... гүй» — Л. Ц... статья. «Гэр б... тэ» — Р. Бар... шэл. «Суута ... уулзалга» — ... статья. Нютаг... hонин. Соноc... сэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Эрэлхэг зоригой hургуули». 10.55 — «Меня ждут на земле» — уран hайханай фильм. 12.15 — «Дуун хүнтэй хахасанагүй». 13.15 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.30 — «Сибирь болон Алас-Дурна хизаараар». 16.30 — Кировоград хотын дуу, хатарай «Весна» ансамблиин концерт. 16.50 — «Бултанда зорюулагдаhан стадион». 17.25— «Шинии ленинскэ библиотекэ». 18.55 — Ураалай Гүрэнэй М. Мусоргскиин нэрэмжэтэ консерваториин багшанарай ба студентнэрэй концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00—«Байгал»—нютагуудай hонин. 19.10 — «Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ.** 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.15 — М. Фрадкинай зохёолнуудай концерт. 22.00 — «Время». 22.30 — «М. Ю. Лермонтов «Демон»— фильм-концерт. СССР-эй арадай артистка А. Степанова уншаха. 23.15 — Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэхи совет уран зурагай искусство. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Спартак» ... энхэ байха гэ...

ХОЁРДОХИ ...

Москва. 8.5... программа. ... гимнастика. ... гор Глазунов... гэрүүлгын ф... Географи. ... 10.40—Англи ... ПТУ-гай hура... ми. 11.35, ... 5-дахи класс. ... бүлэ ба hур... журнал. 13.10... тэ соёлой хүб... Л. Леонов. ... — «Совет ехэ ... третнэ скульп... «Куда течешь ... эрдэм дэлгэр... 15.45 — «Звез... пежурнал. ... нин.

Улаан-Үдэ. ... hурагшадта ... дамжуулгэ.

Москва. ... ухаан ба ажа... «Сэсэгүүд та...

Улаан-Үдэ. ... очерк.

Москва. ... фильм.

Улаан-Үдэ. ... ажаhуунабши... Викторовна—... — «Факел» ...

Москва. 21... нойрсогты, ... «Эб найрамда... 22.30 — «Цве... ржи»—уран ...

Ред... Р. Б. ГА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-... приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отд...
объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... Н-00409. Заказ № 109. Индекс 6...